

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSKOND
AJAKIRJANDUSE JA KOMMUNIKATSIOONI OSAKOND

**AJAKIRJA PEREMUDELI ANALÜÜS 2003.-2004.
AASTA KODU-, PERE- NING NAISTE
ELUSTIILIAJAKIRJADES**

Bakalaureusetöö

Piret Ehrenpreis
Juhendaja: Veronika Kalmus, PhD

Tartu
2005

SISUKORD

SISUKORD	2
JOONISED	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Sotsioloogilised perekonnakäsitlused	6
1.2 Sotsiaalsete representatsioonide teooria	8
2. EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	9
2.1 Keskmise eesti perekonna struktuur ja rollimudel	9
2.2 Elulaad	11
2.3 Pereteema meedias	13
3. UURIMISPROBLEEM, UURIMISKÜSIMUSED JA HÜPOTEESID	15
4. UURIMISMEETODID	16
4.1 Standardiseeritud kontentanalüüs	16
4.1.1 Mõne kodeerimiskategooria selgituseks ja põhjenduseks	16
4.2 Kvalitatiivne sisuanalüüs Fairclough'i diskursuseanalüüsi elementidega	17
4.2.1 Fairclough'i diskursuse analüüsist laenatud elemendid	17
4.3 Kvalitatiivne pildianalüüs Kressi ja van Leeuweni visuaalse analüüsi elementidega.....	20
5. TULEMUSED.....	21
5.1 Kokkuvõtte seminaritööst	21
5.1.1 Pere- ja kodumudel	21
5.1.2 Rolli- ja töösuhted	21
5.1.3 Vaba aeg ja rahulolu	23
5.2 Kontentanalüüsi lisakategooriad	24
5.2.1 Vanemate haridustase	24
5.2.2 Puhkuse veetmise koht	24
5.2.3 Väärtused elus.....	24
5.2.4 Elulaad	24
5.2.5 Konsumerism	25
5.2.6 Elatusvahendite piisavus	25
5.3 Kvalitatiivne sisuanalüüs Fairclough'i diskursuse analüüsi elementidega	26

5.3.1 Põhiteemad, millest räägitakse	26
5.3.2 Millised eeldused on lugejale loodud	26
5.3.3 Kuidas ja millest on juttu?.....	28
5.3.3.1 Naiste atributeerimine	28
5.3.3.2 Meeste atributeerimine	29
5.3.3.3 Kodune rolli- ja tööjaotus	30
5.3.3.4 Töö ja toimetulek	31
5.3.4 Mida väärtustatakse?	32
5.3.4.1 Kodu	32
5.3.4.2 Lapsed	34
5.3.4.3 Materiaalsed väärtused	35
5.4 Kvalitatiivne pildianalüüs Kressi ja van Leeuweni meetodi elementidega	36
6. JÄRELDUSED	38
7. DISKUSSIOON	41
KOKKUVÕTE	43
SUMMARY	45
KASUTATUD KIRJANDUS	46
LISAD	49

JOONISED

Joonis 1. Majapidamistööde jaotus pereliikmete vahel	22
Joonis 2. Ajakirjapere elulaad	25
Joonis 3. Elatusvahendite piisavus	25

SISSEJUHATUS

Meedia üks olulisemaid ülesandeid on olla tegelikkuse peegel. Nõnda peaks olema võimalik meediakajastusi uurides saada ettekujutust ühiskonnas valitsevatest väärtushinnangutest ning rollimudelitest. Samas on meedial ka võim neid väärtushinnanguid ning rollimudelite ettekujutusi muuta.

Minu bakalaureusetöö põhiprobleem ongi, milline on Eesti peremudel läbi siinsete kodu- ja pere- ning naiste elustiiliajakirjade silmade. Täpsemalt püüan välja selgitada, milline on neis väljaannetes kujutatud perekondade struktuur ning rollisuhted, kus ja kuidas nad elavad, mida väärtustavad ja kuidas nad oma eluga rahul on.

Selle eesmärgi saavutamiseks võtsin vaatluse alla 2003.-2004. aasta Peres ja Kodus, Kodukirjas ning Annes ja Eesti Naises ilmunud portree- ja probleemlood, pikemad intervjuud ning nende juurde kuuluvad illustratsioonid. Kuna kaks esimest väljaannet on valdavalt kodu- ja perekesksed ning kaks viimast naiste elustiiliajakirjad, kus samuti pereelust juttu, siis arvan nõnda keskmisest ajakirjaperest adekvaatse pildi saavat.

Käesolevale tööle eelnes 2004. aasta sügissemestril koos Martina Niinega tehtud seminaritöö “Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades”, mille tulemuste lühikokkuvõtte on toodud minu bakalaureusetöö peatükis 5.1.

Töö on struktureeritud seitsmeks suuremaks peatükiks ning nende alapeatükkideks. Esmalt annan ülevaate teoreetilistest perekonna ja selles valitsevate rollimudelite käsitlustest. See osa tööst põhineb enamjaolt Lääne teoreetikute töödel sel lihtsal põhjusel, et eestlastest pole seda valdkonda teoreetilise poole pealt käsitletud.

Töö empiiriliste lähtekohtade peatükis kirjeldan Statistikaameti andmebaasist ning mõningatest siinsetest pereuurimustest lähtuvalt Eesti keskmist peremudelit, selles levinud rollisuhteid ning väärtusi.

Järgnevates kahes peatükis on esitatud töö uurimisprobleem, seda lahendada aitavad uurimisküsimused ning ülevaade kasutatavast metoodikast.

Tulemuste peatükk sisaldab nii seminaritöö kokkuvõtet kui ka kontentanalüüsile bakalaureusetöös lisatud kategooriate abil saadud andmeid. Samuti leiab sealt nii kvalitatiivse teksti- kui ka nende illustratsioonide sisuanalüüsi.

Järelduste osa vastab töö uurimisküsimustele ning diskussioonist võib leida nii tulemuste seostamist teooriaosaga kui ka ettepanekuid töö edasisteks arendusteks.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 SOTSIoloogilised perekonnakäsitlused

Sotsioloogias käsitletakse perekonda kui ühiskonna algüksust, millest saab alguse sootsiumi uute liikmete ettevalmistamine tulevaseks iseseisvaks eluks. Seejuures on erilisel oluline roll perekonna struktuuril ning rollisuhetel, sest just perekonnast saab noor inimene oma esimese ja püsivaima ettekujutuse edapidiseks eluks olulistest käitumismallidest.

Perekonnatüübid on aga väga varieeruvad. A. Laas toob oma magistriväitekirjas „Feministlik perspektiiv sotsioloogias“ välja üksikvanemaga pered; lahutatud; lesed; lahus elavad; taasühinenud; kasuvanemaga või adopteeritud lastega pered; kahe karjääri pered, kus mees ja naine mõlemad töötavad; mitme põlvkonna pered; vabaabielupaar lastega või ilma; lastetud paarid ja perekonnad, kus mõlemad abikaasad on sõlminud uue abielu; gay- ja lesbipaarid (Laas 1998). Selle töö valimisse kuulunud ajakirjades on eelkõige siiski juttu kas abielu- või vabaabielupaaride peredest.

Kui ajalooliselt on pikema traditsiooniga olnud laiendatud ehk mitme põlvkonna perekonna süsteem, kus esineb sugulus- või põlvnemisgrupp (näiteks isa ja tema laste pered), siis sellele vastandub oma olemuselt pisut kaasaegsem nuklearperekond, kuhu kuulub vaid abielupaar ja selle lapsed (Hess et al 2000). Samas on väide, nagu kuuluks laiendatud perekond vaid ajalukku ning tuumikperekond ainult tänapäeva, liigselt lihtsustatud, sest vastupidiseid näiteid ei pea just tikutulega taga otsima. Sellest lähemalt aga empiiriliste lähtekohtade juures.

Feministlike sotsioloogide esindaja Millet (Laas 1998, kaudu) peab perekonda aga eelkõige naise rõhumise olulisimaks vahendiks. Peasüüdlasena toob ta välja just perekonna sotsialiseeriva rolli, mis annab lastele kaasa traditsioonilised teadmised soorollide kohta. Traditsiooniliselt on aga naine perekonnas mehest sõltuv ning muutub seda sõltuvamaks, mida pikemalt ta lastega kodus on (Laas, 1998).

Veronica Beechey (1986, Laas 1998, kaudu) on uurinud perekonnaideoloogiat, tuues välja selle kaks peamist nurgakivi. Esiteks on selleks müüt, mille järgi on nuklearperekond normaalne, ihaldatud ning universaalne peretüüp. Teine oluline tugisammas on aga sooline tööjaotus, mille järgi on naine kodutöodes aktiivne ja perekonnale pühendunud, samas kui mees on perekonnapea, kelle peamised rollid jäävad avalikku sfääri (Laas, 1998).

Perekonnaideoloogiale vastava pere näitena saaks tuua nõ ideaalperekonna, mille kohta Edmund Leach (Laas 1998, kaudu) on kasutanud terminit herkulapaki normpere (hiljem nimetatud ka *Kelloggsi* paki normpereks. See on perekond, milles on abielus mees koos laste ja naeratava naiseaga. (Laas 1998). Laas (1998) on defineerinud normperet, kui perekonda, milles on töötav isa, mittetöötav ema ning kaks või enam alla 18aastast kodus elavat last. Antud töös on aga kasutusel termin ajakirja mudelpere- mis on kahele eelmisele nii mõneski osas sarnane, kuid sellest lähemalt jällegi empiiriliste lähtekohtade juures.

Mida aeg edasi, seda enam ja laialdasemalt on tunda endisaegse ideoloogia lagunemist. Stereotüüpsed peresised rollisuhted on nüüd murenemas ning naistest on saamas ülalpeetavate koduehete asemel meestele võrdväärset partnerid ka avalikus sfääris. See seletab ilmselt sedagi, miks üha enam naised lükkab suurema iseseisvuse nimel sünnitust edasi ja/või piirdub vaid paari lapsega, et mitte kaotada väärtuslikke tööaastaid.

Meesülalpidaja rollimudelitega on täpsemalt tegelenud Lewis, kes tõi välja kolm erinevat mudelit (Laas 1998, kaudu). Esiteks - tugeva meesülalpidaja ideoloogiaga riigid. Neis suhtutakse isegi üksikemadesse eelkõige kui emadesse, mitte kui oma pere ainsatesse toitjatesse. Seetõttu on seal naiste palgad oluliselt madalamad kui meeste omad (nt Suurbritannia, Iirimaa ja Saksamaa). Teiseks - muutunud meesülalpidaja ideoloogia. See on levinud riikides, kus perepoliitika keskpunktis on laps. Nimelt püütakse seal kompenseerida pigem lastega seotud kulutusi, kui toetada lihtsalt madala sissetulekuga perekondi (nt Prantsusmaa). Kolmandaks on nõrga meesülalpidaja ideoloogia. See esineb riikides, kus naised käsitletakse nii emade kui ka palgatöötajatena. Neis riikides on hinnatud tasustatava tööna ka naiste lastega kodus oldud aega ning palgaerinevused meeste ja naiste vahel on kõige väiksemad (nt Põhjamaad) (Laas 1998). Viimane on ilmselt mudel, mille poole püüdleb ka Eesti. Vanemahüvitis on selle elav tõestus.

Mirowski (1985 Hess et al 2000, kaudu) on öelnud, et kaasaegsetes industriaalühiskondades on tuumikperekonna roll olla eelkõige kiindumuse ja emotsionaalse toetuse allikaks, mis põhineb võrdsete indiviidide vastastikusel austusel, mitte aga hirmu- või kohusetundel. Seega pole perekonna roll määratletud enam mitte kindlapiirilise võimu- ja rollihierarhia kaudu, vaid tegu on eelkõige vaba, lõõgastava ning enesekindlust sisendava üksusega. Kuna Eestigi on kaasaegse ühiskonnaga riik, siis võib oletada, et töö valimisse kuuluvates ajakirjadeski nähakse perekondadel just toetavat ning kindlustunnet pakkuvat eesmärki.

1.2 SOTSIAALSETE REPRESENTATSIOONIDE TEOORIA

Moscovici järgi (Enn & Korp 1999, kaudu) on sotsiaalne representatsioon inimeste omavahelisel suhtlemisel tekkinud üksikasjalik ettekujutus mingist sotsiaalsest objektist. See võimaldab inimestel mõista eksisteerivaid sotsiaalseid struktuure ning positsioneerida end nendes.

Sotsiaalsete representatsioonide teke hõlmab Moscovici järgi (Richards 2002, kaudu) kahte protsessi. Esmalt 'kinnistumine' (*anchoring*) ehk kategoriseerimisprotsess, mille käigus paigutatakse uus info olemasolevasse tähenduste süsteemi. Kinnistumisega koos hakkab toimuma 'märgistamine' (*objectification*), kus meie jaoks uut fenomeni hakkab tähistama ikoon, mis ajapikku muutub selle uue info sümboliks.

Representeerivat rolli täidab nõnda ka meedia. Kui mingi nähtuse üle küllalt kaua meedias arutleda, kujuneb paljudel inimestel selle kohta arvamus. Avalikus arutelus kasutatud mõisted, väited ja väärtused kinnistuvad ajapikku, muutudes nõnda inimeste ettekujutuses arutelu objekti pärisosaks.

Nii saab meedia esitatud perekonna representatsiooni uurides pildi ka sellest, millist peremudelit ja väärtussüsteemi auditooriumis juurutada püütakse. Laas (1998) on toonud välja meedia rolli ka stereotüüpsete rollide tekkes. Nii reklaamklippide kui seebiseriaalide kaudu omistatakse naisele pereema ja hea abikaasa rolli, mehele aga peamise rahateenija ülesannet. Seetõttu ei saagi iganenud rollistereotüübid kuhugi kaduda.

Samas ei pruugi aga meedia üritadagi luua täiesti tõepärast representatsiooni. McQuail (2003) toob välja tõsiasja, et fiktsiooniline meedia (mida töö valimisse kuuluvad tekstid valdavalt on) püüab auditooriumi ligi tõmmata, kasutades ülemäära tegelasi, kes on rikkamad, nooremad, moodsamad ja ilusamad kui auditooriumi keskmine liige. Rollieeskujusid otsivad aga inimesed võrdse tõenäosusega nii idealiseeritud kui ka realistlike tegelaste hulgast. Kui viimaseid aga põhjendamatult väheseks jääb, siis ongi tasakaal paigast väljas ning meedia loodav representatsioon ainult süvendab seda hälvet. Meedia suurest auditooriumihimust võib aga järeldada, et meedia pakutav perepilt on seega pigem idealistlik kui tegelik.

2. EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Kui teooriaosas toodud perekonnakäsitlustele võiks ehk esialgu ette heita liigset Lääne-Euroopa teoreetikute kesksust, siis ei tohi unustada ometigi tõsiasja, et Eestigi kuulub Euroopa kultuuriruumi, olles seega mõjutatud seal toimuvatest perearengutest. Nii on meile omane ka euroopalike väärtuste jagamine, sealse elustiili ja -standardi poole püüdlemine ning ükskord ka nende omaksvõtt.

Ene Margit Tiit (2003) on oma uurimuses "Eesti pere areng XX sajandi lõpus ja XXI sajandi alguses" välja toonud meie perekultuuri ja -käitumist mõjutavate teguritena ka kuulumise Põhja-Euroopasse. Sellest tulenevalt on meile iseloomulik naiste suhteliselt kõrge haritus, töehõive, osalus ühiskonnaelus, religioossete kitsenduste puudumine ning samuti ka suhteliselt vaba sotsiaalne hoiak inimeste perekonnaalastes otsustustes. Nõnda on meil sarnaselt Põhja-Euroopaga kõrgem lahutuste arv kui Lõuna-Euroopas ning vabaabielude osakaal võrreldes abieludega üha kasvab.

Oluline mõjufaktor ühiskonna ja perekultuuri arengus on seegi, et hoolimata Põhja-Euroopasse ning üldisemalt Euroopa kultuuriruumi kuulumisest, on Eesti näol siiski tegu ka siirdeühiskonnaga. Sellest tulenevad aga omakorda teatud ühiskonna arengu eripärad, mis kajastuvad ka sootsiumis leviva peremudeli struktuuris. Siirdeühiskonnale iseloomulike joontena on meilgi tegu erialase karjääri ja majandusliku kindlustatuse väärtustamise kasvu, ühiskonna avanemisega välisilmale ning sellest tuleneva rändega, rasestumisvastaste vahendite kättesaadavuse paranemise ja abieluelsete seksuaalsuhete (oletatava) elavnemisega. Samuti ka ühiskonnaoludest tulenev stress, isiklikud psühholoogilised ning majanduslikud toimetulekuraskused ning sotsiaalne kihistumine. (Tiit 2003)

2.1 KESKMISE EESTI PEREKONNA STRUKTUUR JA ROLLIMUDEL

Saamaks pilti keskmisest perekonnast, tuleb vaadata Statistikaameti andmebaasi ning varasemaid pereteemalisi meediauurimusi.

Statistikaameti andmeil oli 2000. aasta märtsis Eestis kõige enam ühelapselisi perekondi (49%), milles oli kaks keskharidusega (naistest 37%, meestest 38%) majanduslikult aktiivset vanemat (67%). Enamasti elati linnas (68%). Iga kümnenda kahe vanema ja lastega perekonna juures elas aga ka üks kuni kaks vanavanemat (Statistikaamet). See on kinnitus tõsiasjale, et laiendatud perekonnamudel pole siiski veel ajalooprügikasti kadunud.

Statistika põhjal saadud tegeliku pildi kõrvale võrdluseks on aga huvitav tuua ideaalid, millest pereinimesed unistavad. Nii toovad D. Kutsar ja K. Kasearu (2003) artiklis "Perekonna ideaalkujundid ja nende realiseerumise võimalikkus" välja, et ideaalseks peetakse kahelapselist nuklearperekonda.

Samas leitakse aga, et ideaalset peremudelit on raske saavutada, sest puuduvad vastavad sotsiaalsed tagatised. Samuti muutuvad sotsiaalsed väärtused ühiskonnas kiirelt, mistõttu kalduvad inimesed eelistama tööd ja karjääri lastele ja perekonnale. Nii on noortele inimestele pereloomise asemel tähtsamad õpingud ja karjäär.

Selleks, et saada keskmisest perekonnast mitmekesisemat pilti, kui ainult struktuuri omadused seda võimaldavad, oleks tarvilik vaadelda lähemalt meeste ja naiste väärtushinnanguid ning rollisuhteid. Uuringus "Eesti98" reastasid 18-70-aastased mehed ja naised enda jaoks olulisemaid eluväärtusi. Selgus, et nii naiste kui meeste eluväärtuste hierarhia on üsna sarnane. Esiviisik kujunes meestel järgmiselt: tervis, lapsed, perekond, puhas loodus ja majanduslik heaolu. Naiste viis olulisemat eluväärtust olid lapsed, perekond, tervis, puhas loodus, lähedased sõbrad (Narusk 2000).

Ometigi ei anna suuresti sarnased väärtushinnangud veel alust arvata, et meeste ja naiste vahel valitseks igas asjas nõnda suur üksmeel. See, mis puutub nende elutingimustesse, võimalustesse ja tööjaotusesse, on endiselt küllaltki erinev.

Uurimuses "Ajakasutus läbi sooprisma" on Malle Järve välja selgitanud keskmises perekonnas valitsevad rollisuhted ja tööjaotuse. Tuleb välja, et traditsiooniline rollimudel, mis peab naiste kodust tasuta töökoormust endastmõistetavaks ning loomuldasa naiserolli juurde kuuluvaks, pole kuhugi kadunud. Nii katavad näiteks igapäevased majapidamistööd naistel 63%, meestel aga 33% kogu majapidamisele ja perele kuluvast osast tööpäevas. Siinkohal on siiski hea meel märkida, et nooremate ja kõrgharitud paaride puhul tehakse igapäevaseid kodutöid mõnevõrra võrdsemal määral (Järve 2003). Siit võib leida ilmselt kinnitust tõsiasjale, et iganenud rollimudelid hakkavad siiski pikkamööda murenema.

Meeste ja naiste ebavõrdsus ilmneb tegelikult ka vaba aja kasutuses. Nii saavad näiteks mehed palju sagedamini tegeleda asjadega, mis neile eriliselt huvi pakuvad. Samas on aga naised ka vaba aja veetmisel sunnitud tegema nn jääkvalikuid, mis on tihtipeale mõjutatud teiste pereliikmete huvidest (Deem 1995; Green, Hebron, Woodward 1995; Clarke, Critcher 1995, Järve 2003, kaudu). Ennekõike oodatakse naistelt ikka teiste eest hoolitsemist ja teistega arvestamist ning koduse õhkkonna kujundamist.

Perekonnasiseseid võimusuhteid on lähemalt uurinud ka hollandlane Komter (Laas 1998, kaudu), kelle uurimusest selgus, et mehed on koduse olukorraga rohkem rahul kui naised. Samas ei õnnestu aga naistel senise elukorralduse meelepärasemaks muutmiseks tihti midagi teha. Koduste tööde jaotus on tavaliselt kokkuleppe küsimus. Kuid mida iseseisvamaks muutuvad naised, seda võrdsemaks jaotus kujuneb. Naiste ja meeste abielulised kokkulepped sõltuvad võimukama seisukohtadest. Mida rohkem naine aga end teiste nimel ohverdab, seda suuremaks muutub nn perekonnalepingust tulenev kahju talle (Komter, Laas 1998, kaudu).

Pere- ja tööelu vastuolulistest nõudmistest tekkinud lahkarvamustest räägib ka Anu Naruski artikkel „Kutsetöö ja perekonnaelu: tasustatud ja tasustamata töö ühitamine“ (Narusk 2000). Tegemine on nõiaringiga, milles tasakaalustatud eksisteerimine või väljapääsu leidmine on keerukas. Kui olla hõivatud ühes eluvaldkonnas, siis jääb teise jaoks tahtmatult vähem aega, samas kanduvad aga pinged ühest valdkonnast teise üle (Narusk 2000).

Kodutööde jaotumine meeste ja naiste vahel on uuringu Eesti98 alusel seda võrdsem, mida vähem neid töid on. Erinevus on ka selles, kui suurena mehed ja naised oma panust kodutöösse näevad (Narusk 2000). Kuna aga laiemas avalikkuses on sellealane diskussioon veel üsna väike, peab rollijaotusest tulenevad probleemid igaüks enda jaoks selgeks mõtlema.

2.2 ELULAAD

Mõistmaks ning süstematiseerimaks paremini perede eluolu ja eluviisi, tuleks lähemalt tutvuda elustiili ehk elulaadi mõistega. Rootsi sotsioloogide hinnangul on see inimeste individuaalsete omaduste ja tegevuste mustrite vaheline suhe: ühelt poolt on siin tegu indiviidi väärtuste, hoiakute, huvide ja maitsega. Teisalt hõlmab see ka tema käitumist ning seisuse muutumist (Rosengren 1997). Ühtekokku kujutab see endast elutingimuste tegevusvormide ja mõttelaadi vaheliste seoste süsteemi (Hion et al 1988).

Annika Nigul eritleb oma uurimuses “Elulaad Eestis” kaheksat erinevat elulaadi. Laias laastus saab neid jagada kaheks - aktiivsed (mitmekülgset aktiivne; tööle orienteeritud, kultuurilembeline; hasartne, meelelahutuslik; tehniliselt harrastuslik; uue meedia ja seltsielukeskne) ja passiivsed elulaadid (kodukeskne, traditsiooniline; kirjasõnakeskne, traditsiooniline; passiivne).

Aktiivse elulaadi esindajad võib omakorda veel kahte rühma jagada. Esimese grupi moodustavad inimesed, kelle huvidering on väga lai (mitmekülgset aktiivne; tööle orienteeritud, kultuurilembeline elulaad). Teise rühma kuuluvad aga spetsiifilisemate harrastustega inimesed (hasartne, meelelahutuslik; tehniliselt harrastuslik; uue meedia ja seltsielukeskne elulaad).

Esimese, laiemate huvidega grupi, esindajatele on omane optimistlik eluhoiak ning kõrge mobiilsus. Väärtushinnangutest on olulisimad enesekehtestamine ning isiksuslik ja sotsiaalne tasakaal. Nad on avatud teistele kultuuridele ning huvitatud välisriikide uudistest. Väga oluline nende jaoks on elukeskkonna uuendamine. Enam kui kolmandik neist elab päris uutes või viimase kümne aasta jooksul remonditud majades. Samuti on neile iseloomulik väga tugev või tugev konsumerism (st teatud kindlate kallite brändide ja luksuslike teenuste tarbimine). Mitmekülgset aktiivse elulaadi tüübis esineb mehi ja naisi suhteliselt võrdselt. Sellele tüübile on iseloomulik seegi, et siia kuulujad on valdavalt vallalised, kes pole veel abielus olnud.

Tööle orienteeritud, kultuurilembene elulaad on aga rohkem omane keskealistele abielunaistele, samas kui mitmekülgset aktiivne elulaad on rohkem iseloomulik noorematele. Seminaritöös "Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades" nägime, et tihtipeale oli loo keskseks jututeemaks tegelaste töö. Seepärast on alust arvata, et ajakirjaperede emad kuuluvad samuti just tööle orienteeritud kultuurilembese elulaadi esindajate hulka.

Kindlate spetsiifiliste huvidega elulaadidele on omane pisut väiksem optimism, kui eelmisele grupile. Pigem on nad tulevikumuutuste suhtes neutraalsel seisukohal. Kõik selle tüübi esindajad väärtustavad enesekehtestamist, samuti on oluline ka materiaalne kindlustatus. Selle elulaadidegrupi esindajate seas leidub suhteliselt ükskõikseid tarbijaid, samas on ka neid, kes pole millegi suhtes ükskõiksed. Vanuselis-sooline koosseis on siin samuti kõikuv. Esindatud on nii mehed kui naised, keskealised abieluinimesed (peamiselt tehniliselt harrastusliku elulaadi puhul) kui ka alla 20aastased vallalised noored (uue meedia ja seltsielu keskne elulaad). Hasartse, meelelahutusliku elulaadi esindajate seas on aga võrdselt nii vallalisi kui ka vabaabielus inimesi. Märkimisväärne on seegi, et tehniliselt harrastusliku elulaadi esindajad on kõigist teistest elulaadigruppidest jõukamad, omades rohkelt kinnisvara ning 76% sellesse gruppi kuulujatest on autoomanikud.

Passiivsete elulaadide esindajad on aga eelnevaist erinevalt võrdlemisi pessimistliku eluhoiakuga. Olulisim väärtus on neile hingeline tasakaal. Selle grupi esindajate huvid ja elu on koondunud peamiselt kodu ümber. Nii nagu nimigi ütleb, on nende puhul tegu passiivsete ja tubaste huvialade harrastamisega (nt lugemine ja televiisori vaatamine). Nii Eesti-sisene kui ka -väline liikuvus on neil väga madal. See on paljuski tingitud ka sellest, et nende sissetulek on pereliikme kohta tihtilugu vähem kui 2500 krooni kuus. Nii ei ole nad ka konsumeristliku eluhoiakuga, vaid kuuluvad pigem tarbimuslikult ükskõiksete inimeste hulka. Passiivsed elulaadid on omase peaaegselt vanemaegalistele abielunaistele (Nigul 2004).

2.3 PERETEEMA MEEDIAS

Kuna perekonna moodustamiseks on vaja nii naist kui meest, siis on igati õigustatud vaadelda perekonna meediakajastust uurides ka seda, millisena meedia kujutab naist ja meest. Seda teemat on käsitlenud Barbi Pilvre, kes oma kirjutises „Mehed, naised ja meedia“ viitab ka oma uurimusele naise ja mehe meediakuvandist.

Pilvre uuringute põhjal kajastab Eesti kvaliteetmeedia meest aktiivsema ja edukamana juba ainuüksi sagedama esindatuse teel. Pilvre arvates tähendab see suhtumist, nagu ei teeks naised elus asju, millest tasuks kirjutada. Selgub ka, et naisi kajastatakse meedias kas silmapaistva välimuse tõttu või siis mõne tähtsa mehe naisena (Pilvre 2000). Kuna käesoleva töö valimisse kuuluvad eelkõige naistele suunatud elustiili- ja koduajakirjad, siis on ootuspärane, et vähemalt selles töös on enam tähelepanu pööratud siiski naistele.

Pilvre uuringust võib järeldada ka seda, et kui naistel on õnnestunud nn „meeste“ elualadel läbi lüüa, siis kajastatakse neid ikkagi nende töö olulisust tähelepanuta jättes ning keskendutakse välimusele ja inimsuhetele, samas kui meestest kirjutatakse seoses nende töö ja tegevusalaga. Sugu on meeste puhul teisejärguline, seda ei mainita. Portreelugu mehest võib osutada hoopis probleemlooks seoses tema poolt näiteks majanduses või poliitikas tehtuga. Mehe kui soolise olevusega on tegu siis, kui temast kirjutatakse naiste- või seltskonnakroonika ajakirjas või juhul, kui tema elukutse on nn „kerglasem“ (näitlejad, modellid, sportlased) (Pilvre 2000). Julgen siiski oletada, et kuna käesoleva uurimuse valimisse kuuluvad peaaegselt naiste elustiiliajakirjad, siis on neis naisi valgustatud siiski enamasti nende tööalastest saavutustest lähtuvalt.

Kitsamalt ainult pereteema meediakajastust on uurinud Jaanika Peeba oma bakalaureusetöös „Eesti perekonna kajastamine ajalehes Postimees aastatel 1998 ja 2003“. Tööst selgub, et vaatlusaluse viie aasta jooksul on pere temaatika kajastamine kasvanud ligi veerandi võrra. Loo kurvem pool on aga see, et perekonnast ja sellega seotud valdkondadest on valdavalt siiski räägitud siis, kui nendega on midagi ebameeldivat seotud. Olgugi, et halvatooniliste lugude osakaal on viie aasta jooksul vähenenud, on nad siiski ülekaalus (Peeba 2004). Säärane meediakajastus ei suurenda aga ühiskonnas kuidagi noorte teotahet endale perekonda soetada, sest kes siis endale ikka lisamuret tekitada tahaks.

Varasema pereteemat käsitleva meediauurimusena saab ära märkida ka käesolevale bakalaureusetööle eelnenud seminaritööd „Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades“, mis on kokkuvõtlikul kujul esitatud uuringu tulemuste osas. Töö käigus selgitasime välja ajakirja peremudeli üldised omadused – nn mudelpere. Selgus, et ajakirja mudelpere kujutab endast kuni kahelapselist kahe vanemaga tuumikperekonda, kes elab linnas oma majas või korteris (Ehrenpreis & Niin 2004). Mudelpere üksikasjalikum kirjeldus on aga ära toodud minu bakalaureusetöö peatükis 5.1.

3. UURIMISPROBLEEM, UURIMISKÜSIMUSED JA HÜPOTEESID

Töö uurib, milline on elustiiliajakirjades esitatud pere- ja kodumudel. Uurimisprobleemile aitavad vastuse leida järgmised uurimisküsimused:

- Milline on ajakirjades portreeteritavate perekondade struktuur?
- Kus ja milline on ajakirjapere kodu?
- Milline on ajakirjaperede vanemate elulaad?
- Kuidas attributeeritakse ajakirjaperede vanemaid?
- Mida kodu ja pere juures väärtustatakse, kuidas seda väljendatakse?
- Kuidas räägitakse karjäärast, kodustest toimetustest, rollisuhetest, elutingimustest?

Uurimisküsimustele vastavad järgmised teoreetilistest ja empiirilistest lähtekohtadest tulenevad hüpoteesid:

- Ajakirjapere puhul on tegu kahelapselise nuklearperekonnaga.
- Ajakirjapere ja kodu puhul rõhutatakse ennekõike toetavat ning emotsionaalset kindlust pakkuvat rolli.
- Ajakirjapere vanemad on enamjaolt tööle orienteeritud kultuurilembese elulaadiga.
- Ajakirjaperede vanematest räägitakse pigem nende töistest saavutustest kui nende peresisest rollist lähtuvalt.

4.UURIMISMEETODID

Valimisse on võetud neli 2003. ja 2004. aasta kodu- ja elustiiliajakirja: Pere ja Kodu, Kodukiri ning Anne ja Eesti Naine. Kuna esimesed kaks on rohkem pereinimestele mõeldud kodukesksed väljaanded ja teised kaks on klassikalised naiste elustiiliajakirjad, siis arvan, et nõnda peaks saama adekvaatse pildi ajakirja keskmise mudelpere elust.

Töös on uurimismeetodeina kasutatud nii standardiseeritud kontentanalüüsi (Lauk, 1995) kui ka kvalitatiivset sisuanalüüsi kriitilise diskursuse analüüsi elementidega. Samuti on kasutatud kvalitatiivset analüüsi Kressi ja van Leeuweni meetodi mõne elemendiga, et analüüsida kvalitatiivse sisuanalüüsi valimisse kuulunud tekstide illustratsioone.

4.1 STANDARDISEERITUD KONTENTANALÜÜS

Kontentanalüüsiga selgitasime juba seminaritöö (“Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades”, Niin & Ehrenpreis 2004) käigus välja ajakirja mudelpere üldised omadused (kus elavad, kui palju lapsi, milline perekonnaseis jms).

Kontentanalüüsi valimisse on võetud ajavahemikus 2003-2004 Peres ja Kodus, Kodukirjas ning Annes ja Eesti Naises ilmunud terviktekstid (portree- ja probleemlood, pikemad intervjuud), milles igaühes räägitakse ühe perekonna elust ja kodust. Kuna Kodukirjas ilmunud tekstid puudutasid rohkem kodukujundust ja sisustust ning pere- ja lasteteema oli kohati suisa kajastamata jäänud, siis tuli sealt valimisse vähem tekste kui teistest ajakirjadest.

4.1.1 Mõne kodeerimiskategooria selgituseks ja põhjenduseks

- B1 Pere ja kodu puudutava teksti osakaal – on arvestatud teemat käsitlevate tekstiridade protsentuaalse osakaalu järgi kogu tekstis. Kategooria on oluline selleks, et vaadata, kui oluliseks pere ja kodu teemat üldse peetakse. Samuti annab see ka täpse pildi, millised on sisu erinevused valimisse võetud kodu- ja naisteajakirjade vahel, kui oluliseks töö uurimisteemat ühes või teises väljaandes peetakse.
- B2 Info tüüp (Ericssoni jaotus): faktuaalne (mis juhtus); selgitav (miks juhtus); kirjeldav (mis tunne oli seda läbi elada), väärtustav (kas see, mis juhtus oli hea

või halb), soovitav (mida teha, kui on juhtunud). See kategooria näitab läbi kirjutaja seisukoha ajakirja ja lugeja suhtlusvormi. Kui näiteks esineb palju soovitavaid artikleid, siis võib seda tõlgendada kui mingi elustiili propageerimist.

- B3 Põhiteema – annab ülevaate artikli üldisest suunitlusest ning põhjendab selle sattumist valimisse.
- B4 Alateemad – näitavad, mis teemasid artiklis oluliseks peetakse ja mis staatuses on töös uuritav teema
- C Loo tegelased – kirjeldab lähemalt ajakirjapere liikmeid: C1 Perekonnaseis; C2 Laste arv; C3 Ema vanus; C4 Isa vanus; C5 Esimese lapse vanus; C6 Viimase lapse vanus
- C1 Perekonnaseis: siinkohal on silmas peetud ‘muu’ kategooria all nt leskesid, nn vabatahtlikke üksikvanemaid, kes teist ei tahagi enda kõrvale. Samuti käivad selle alla ka ebatraditsioonilised perestruktuurid, mille jaoks eraldi kategooriat luua olnuks mõttetu. Näiteks olukord kus on keskendutud juba vanavanemateks saanute perele, kus mõned lapsed on veel väikesed, kuid mõnel juba oma elukaaslane. Kõik nad elavad aga ühe katuse all ning juttu tuleb mõlemast perest vaheldumisi.
- C7 Kas peategelane on eluga rahul?- selle kategooria puhul jälgisin, kas peategelase meelestatus on öeldud otse välja (manifestne) või tuleb seda lugeda ridade vahelt (latentne). Näiteks manifestne rahulolu: “*Edu nimel rabeldes arvatakse, et tuleb tingimata jõuda oma firmani ning müüa oma nime võimalikult hästi. Mina olen rõõmus ja rahul ka palgatöölisena. Milleks liigsed mured?*” (Anne 6/2004). Latentne rahulolematuse: “*Annika elab lootuses, et kunagi pöördub laste üliväike vanusevahe ja suur koguarv veel tema kasuks, aga vähemalt esialgu räägib ta lähiminevikust kui ülipingelisest eluetapist, mida kergekäeliselt kellelegi soovitada ei julge.*” (Eesti Naine 09/2003)
- D Peategelaste elukorraldus – kirjeldab lähemalt pereelu toimimisskeeme: D1 Kes teenib leiva – siinkohal on mõeldud inimest, keda esitatakse loos põhisissetuleku teenijana; D2 Ema töö; D3 Isa töö ; D4 Kes tegeleb lastega; D5 Kes on väikeste lastega kodus; D6 Kes teeb kodutöid; D7 Puhkuse

veetmine; D8 Ema harrastused; D9 Isa harrastused; D10 Laste harrastused; D11 Mitu põlvkonda koos elab

- E Kodu – kirjeldab ajakirjaperede elamistingimusi: E1 Elukoht; E2 Elamu; E3 Mida kodu juures väärtustatakse
- F Elulaad – kategooria, mis koondab tähtsamaid tunnuseid, mille alusel oleks võimalik liigitada inimesi erinevatesse elulaadi tüüpidesse: F1 Väärtused elus, F2 Konsumerism, F3 Elatusvahendite piisavus, F4 Elulaadi tüüp. Need tüübid on valitud lähtuvalt Annika Niguli koostatud uurimusest “Elulaad Eestis” ning pikemalt lahti seletatud töö empiiriliste lähtekohtade elulaadi alapunkti juures (vt ptk 2.2).
- F2 Konsumerism – kirjeldab kuivõrd oluliseks peab inimene erinevate firmamärkide tarbimist. Kui artiklis on rõhutatud mõne firmamärgi või eriliselt trendika teenuse tarbimist (nt kodu kujundamisel sisekujundaja), siis on tegu tugeva tarbijalikkusega. (Nt “*Angeelika serveerib pestot kas spagettide või Itaalia päritolu **Ciabatta** leivaga, mida meil küpsetatakse ja müüakse suurtes kaubanduskeskustes.*”) Kui tekstist tuleb välja, et tarbitakse mingeid kindlaid brände ja teenuseid, kuid jäetakse nende konkreetset nimeid mainimata, siis on tegu märkimisväärse konsumerismiga. (Nt “*...mõne aja eest ostis Guido endale **profikitarri**.*”) Siiras ülestunnistus, et firmamärgid oluliselt korda ei lähe või et asju eelistatakse ise valmistada, annab aga tunnistust sellest, et tarbijalikkus on kas nõrk või puudub üldse.
- F3 Elatusvahendite piisavus – näitab tegelaste käsutuses olevate materiaalsete võimaluste hinnangulist hulka. Kui tekstis räägitakse nt uue auto ja maja ostmisest ning välisriikides puhkamas käimisest, siis on seda tõlgendatud kui kõrget elustandardit. Kui elutingimuste ja materiaalse kindlustatuse üle pole kurdetud, siis on seda arvestatud kui piisavalt head elustandardit. Vähese raha ja kehvade elutingimuste üle kurtmine on aga ilmselge tõend elatusvahendite nappusest ning madalast elustandardist.
- F4 Elulaadi tüüp – tegemist on teatud tegevuste süsteemiga, aktiivsuse jaotumisega erinevate eluvaldkondade (töö, perekond ja olme, ühiskondlik elu, vaba aeg) vahel. Siia kuuluvad ka nende tegevuste ja eluvaldkondadega seotud käitumisviisid ja inimsuhete laad (vt ptk 2.2).

4.2 KVALITATIIVNE SISUANALÜÜS FAIRCLOUGH'I

DISKURSUSEANALÜÜSI ELEMENTIDEGA

Kvalitatiivne sisuanalüüs ühendatuna mõningate Fairclough'i diskursuseanalüüsi elementidega võimaldab pöörata enam tähelepanu tekstile kui tervikule ning selle tähenduslikule sisule. Nii uurin, millest ja kuidas tekstides räägitakse, millised eeldused lugejale on loodud, kuidas tegelasi lugedes attributeeritakse, mida väärtustatakse, mida taunitakse ning milliseid tõlgendusvõimalusi tekst pakub.

Selle meetodi valim on selektiivne (Schatzman, Kalmus 2004 kaudu). Valikukriteeriumid vastavad seminaritöö käigus kontentanalüüsiga välja selgitatud ajakirja mudelpere struktuuri ja eluolu tunnustele. Valimisse kuulus kolm mudelpere omadustele vastavat teksti, mille kõrvale on võrdluseks võetud kaks ebatüüpilist teksti, milles kajastatavad peremudelid ajakirjaveergudele eriti tihti ette ei tule. Säärane valimi koostamise viis annab võimaluse välja tuua vastavalt nii selle, mida ajakirjad pere ja kodu juures propageerida püüavad, kui ka selle, millest eemale hoitakse, mida peetakse taunitavaks või halvas mõttes kummaliseks ning seepärast eriti tihti jutuks ei võeta.

4.2.1 Fairclough'i diskursuse analüüsist laenatud elemendid:

- Teksti kirjeldamine. See hõlmab sõnavara, grammatika ja tekstistruktuuride uuringut (Fairclough 1989). Täpsemalt vaatasin sõnavara osas seda, kas esineb klassifitseerivat/kategoriseerivat sõnakasutust, üleleksikaliseerimist, millist suhteväärtust sõnad kannavad. Klassifitseerimine ja üleleksikaliseerimine tulid vaatluse alla peajasjalikult lugude tegelaste attributeerimist jälgides. Idee just selliseks meetodikasutuseks sain Raili Põltsaare uurimusest «Kriitiline diskursuseanalüüs ja naisekäsitus eesti meedias.» Viimases tõestatakse erinevaid attributeeringuid analüüsides ära eesti meedias juurdunud seksisltlik ja šovinistlik naise kujutusviis. (Põltsaar 2001)
- Grammatiliste võtete puhul on vaatluse alla võetud sidesõnad, millega lauseid on liidetud. See annab tunnistust ideoloogiast ning enesestmõistetavaks peetavatest põhjuslikest seostest (Fairclough 1989, 130-131).
- Teksti struktuuride juures on lähemalt vaadeldud, millised on tekstide esinevad interaktsioonilised konventsioonid (kas mõni tegelane kontrollib teiste sõnasaamisjärjekorda, segab vahele või formuleerib järeldused ja hinnangud) ning põhi- ja alateemad. Viimase puhul on täpsemalt uuritud, millises järgnevuses need

esitatud on. Samuti on uuritud ka, mida lugude tegelased ja/või tekstiautor lugejalt vaikumisi eeldavad (Fairclough 1989, 134-138).

4.3 KVALITATIIVNE PILDIANALÜÜS KRESSI JA VAN LEEUWENI VISUAALSE ANALÜÜSI ELEMENTIDEGA

Kvalitatiivset pildianalüüsi pidasin vajalikuks seepärast, et vaadata, millele ajakirja mudelperede puhul erilisel rõhku pannakse. Püüab ju foto lugeja tähelepanu veel emne kui teksti lugema hakatakse. Seetõttu saavad aga piltidel eksponeeritud asjad ja inimesed erilisel suure tähelepanu osaliseks ning on seetõttu ka enam väärtustatud. Analüüsi teostamiseks laenasin Kressi ja van Leeuweni visuaalse analüüsi meetodilt järgmisi elemente:

- kas tegelasi kujutatakse aktiivselt või passiivselt
  - milline on pildil esineva tegelase pilgu suund (vaatab lugejale otsa/ei vaata otsa)
  - millises plaanis on inimesi pildil kujutatud (kas lähi-, kesk- või üldplaan)
  - millist perspektiivi on kasutatud (üldvaade/ silmakõrguselt vaade/altvaade)
- (Kress, van Leeuwen 1996)

5. TULEMUSED

5.1 KOKKUVÕTE SEMINARITÖÖST

2004. aasta sügisel koos kursusekaaslase Martina Niinega tehtud seminaritöö “Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades” eesmärk oli välja selgitada tüüpilise ajakirjapere omadused, elutingimused ning rollisuhted ja väärtused. Selleks uurisime kontentanalüüsi kasutades 2003.-2004. aasta elustiili- ja koduajakirju Anne, Eesti Naine, Pere ja Kodu ning Kodukiri.

5.1.1 Pere-ja kodumudel

Töös ilmnes, et ajakirjapere on oma tüübilt nuklearperekond (79%), kus on kaks vanemat (82%) ning kuni kaks last (56%) (vt lisa 1, joonised 4-8). Seejuures on laste vanust tihti võimatu täpselt määratled, sest neid on mainitud enamasti vaid mööda minnes. Siiski selgus, et 34% juhtudest on pere noorimad lapsed kuni kolme aastased. Esmasündinud on aga enamasti juba vanemad kui 11 eluaastat (42%) .

Ajakirjapere emade vanus ühtib valimisse kuulunud ajakirjade peamise sihtgrupi omaga. Nii on nad enamasti kuni 40 aastased (50%). Seejuures esineb võrdselt nii 20-30, 31-35 ja 36-40 aastaseid naisi. Kui vaadelda nüüd esimese ja viimasena sündinud laste vanuseid kõrvuti emade vanustega, siis ilmneb, et ajakirjapereemade peamine sünnitusaeg jääb 20-35 eluaasta vahele.

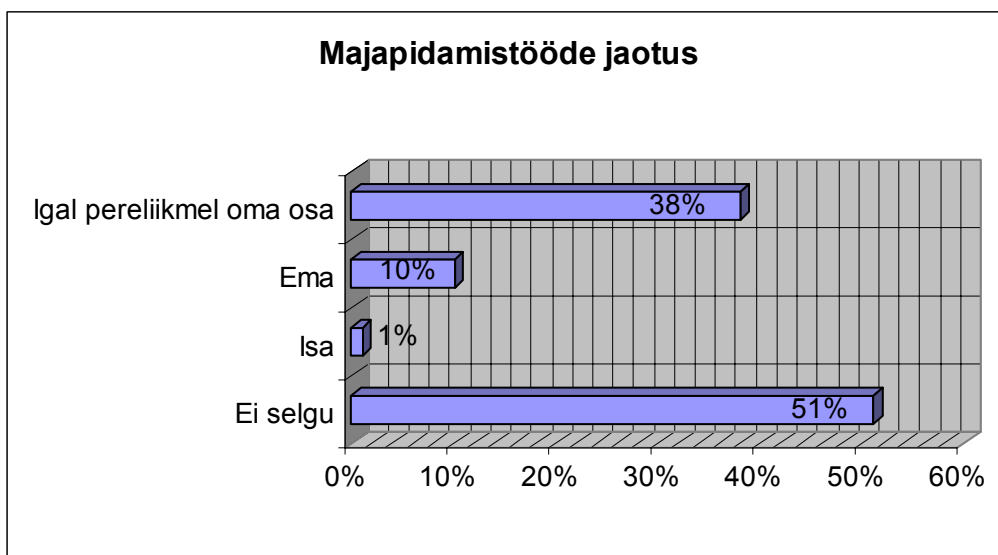
Kuna valimisse kuulunud ajakirjade peamine sihtgrupp ning analüüsitud lugude peategelased on enamasti siiski naised, siis on meestele vähem tähelepanu pööratud. Nii ei õnnestunud enamasti ka seda välja selgitada, kui vana on keskmine ajakirjapereisa. Ühelt poolt võib selle põhjuseks olla seegi, et meeste vanust lihtsalt ei peeta oluliseks.

Eelpool kirjeldatud ajakirjapere elamistingimused on head. Suuremalt jaolt elavad nad linnas (56%) oma majas (25%) või korteris (30%). See, mida perekond oma kodu juures kõige enam väärtustab, on pea pooltes tekstides(45%) mainimata jäänud. Siiski tuli aga vahel jutu seest välja, et kodu juures on olulised hubasus, stiilsus ja privaatsus (igat omadust väärtustas vastavalt 14% peredest) (Ehrenpreis & Niin 2004).

5.1.2 Rolli- ja töösuhted

Selgitamaks välja vanemate rollisuhteid, uurisime, kuidas on jaotatud kodused tööd ning kes on peamise sissetuleku teenija.

Kuigi koduse tööjaotuse teema oli pea pooltel juhtudest käsitlemata jäetud, ilmnes, et enamasti, kui sellest siiski juttu tehti, oli majapidamistöodes igal pereliikmel oma roll (38%). Samas on aga huvitav seegi, et kui 10% lugudest oli suurem osa kodutöödest ainult naise kanda, siis meeste puhul täheldasime me samasugust töökoormust vaid 1% juhtudest. Mistõttu võib siiski järeldada, et naised on iidsete stereotüüpide kohaselt endiselt rohkem koduste toimetuste ikkes kui mehed.

Joonis 1. Ajakirjapere majapidamistöõde jaotus pereliikmete vahel

Naiste suuremat koduga seotust kinnitab seegi, et enamasti on nemad väikeste lastega kodus (29%). Isade puhul oli see näitaja 6% ning 3% puhul oli tegu kas hoidja või vanavanemaga. Enamusel ajakirjaperedest olid aga lapsed juba väljas sellest east, mil nad oleksid vajanud ööpäevaringset valvet, mistõttu ei saanud seda tunnust neis tekstides määratleda. Seda, et ajakirjaperede liikmete omavahelised sidemed on tugevad, kinnitas aga tõsiasi, et üldiselt armastasid vanemad lastega koos tegeleda – abistades neid siis kas koolitöõdes või mängisid ja lahutasid meelt.

Kui kodused töõd olid kas võõdselt jaotatud või tegeles nendega naine, siis päris leivaraha teenimisega on seotud mõlemad vanemad. Nii selgus see 47% tekstidest. Seejuures saavad vanemad tasu peamiselt palgatöö eest (69%) (Ehrenpreis & Niin 2004).

5.1.3 Vaba aeg ja rahulolu

Valimisse kuulunud ajakirjades kajastatakse perede elu väga töökeskselt. Nii on see, kuidas ja kellega puhkust veedetakse 73% tekstidest valgustamata jäänud. Ülejäänud lugudes moodustasid aga napi enamuse perekonnad, kus vanemad armastasid puhata ilma lasteta(12%). 9% peredest veetis puhkust aga kõik koos kodus või suvekodus olles. Vaid 3% peredest ütles, et käib puhkuse ajal koos lastega reisimas.

Vabal ajal harrastatavatest hobidest on sarnaselt puhkusegagi võrdlemisi vähe räägitud. See kinnitab veel kord, et ajakirjapered on väga töökeskse eluviisiga või siis väärtustavad tekstide autorid tööga seotud teemasid lihtsalt rohkem. Püüdes vanemate ja laste huvialasid välja selgitada, ilmnes, et ajakirjaperede vanemaid seovad ühised harrastused. Nii olid nii naised kui ka mehed enim huvitatud kunstist ja käsitööst (24% naistest ja 12% meestest) ning teatrist, muusikast ja kinost (14% naistest ja 21%meestest).

Kui emade ja isade harrastustest pisutki juttu tehti, siis laste hobidest on 69% juhtudest mööda mindud. Nii suurt kajastamatust seletab ühelt poolt tõsiasi, et paljudel juhtudel olid lapsed liialt väikesed, et midagi üldse tõsisemal harrastada. Teisalt on aga tõsi seegi, et lapsed on tekstides olnud üldjuhul võrdlemisi kõrvaline teema – nii on mainitud vaid mööda minnes nende olemasolu ning vanust, suuremast tähelepanust on nad aga ilma jäetud.

Vaatamata sellele, et ajakirjaperede elu on kaunikesti töökeskne, on nad ometigi oma eluga rahul. Nii tunnistas seda otsesõnu 45% peredest ning 40% puhul võis seda järeldada teksti üldisest tonaalsusest.

7% juhtudest saab tekstist järeldada, et perekond pole oma eluoluga rahul ning vaid 4% peredest ütleb otsesõnu välja, et nende elu pole kiita (Ehrenpreis & Niin 2004).

5.2 KONTENTANALÜÜSI LISAKATEGOORIAD¹

5.2.1 Vanemate haridustase

Ajakirjaperede vanemate haridusest on erineval määral juttu tehtud. Nii pole näiteks meeste haridust üle pooltel juhtudest üldse võimalik välja tuua. Kõige enam oli haridustase määratletav kõrgharidusega meeste puhul – neid oli 34% kogu valimist. Napil hariduse mainimisel võib olla mitu põhjust. Kuna tegu on eelkõige ikkagi naistele mõeldud ajakirjadega, siis pole mehed eriti sageli jutukski tulnud. Teisalt võib oletada ka seda, et madalamat haridustaset ei taha loo tegelased ise esile tuua.

Naiste puhul oli see tunnus siiski kergemini määratletav (61%juhtudest). Selgus, et 53% pereemadest olid kõrgharitud, 4% keskeriharidusega ning 4% keskharidusega.

5.2.2 Puhkuse veetmise koht

Seda tunnust oli võimalik eritleda 61% tekstidest. Seejuures osutus kõige populaarsemaks puhkuse veetmise kohaks Eesti (34%), kus armastati nii ringi reisida kui ka maakodus aega veeta. Sellele järgnesid võrdlemisi võrdse hulvana perekonnad, kus reisisi puhkuse ajal nii Eestis kui mõnes välisriigis (12%) kui ka ainult välisriikides (10%).

5.2.3 Väärtused elus

Elus väärtustavad ajakirjapered kõige enam hingelist tasakaalu (35%) ja lähisuhteid (34%). Pisut üle veerandi lugude puhul oli peategelase jaoks oluline enesekehtestamine (26%). Vaid kolmel protsendil juhtudest peeti olulisimaks materiaalist kindlustatust.

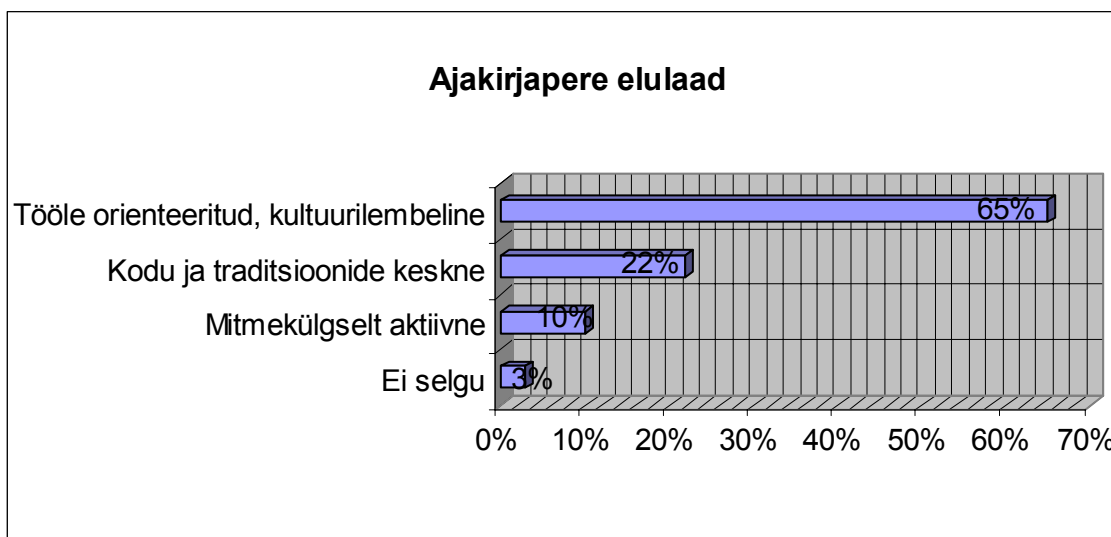
5.2.4 Elulaad

Elulaadilt oli suurem osa perelugude peategelastest aktiivsed tööle orienteeritud ja kultuurilembelised (65%). Nii suure osakaalu taga on ilmselt see, et üldjuhul on lugude peategelased silmapaistnud just tööalaste saavutustega ning see töö on olnud neile ka hobi eest. 22% lugudest on aga juttu teinud passiivse, kodukeskse elustiiliga inimestest. Selle osa moodustavad eelkõige koduperenaised ja maal elavad perekonnad.

---

¹ Lisakategoriate all on mõeldud bakalaureusetöös seminaritöö kontentanalüüsi täienduseks lisatud kategooriaid.

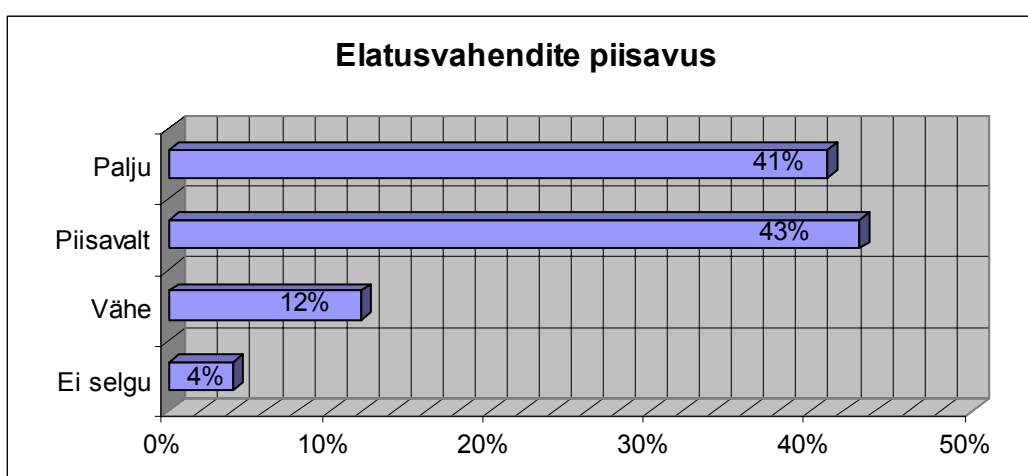
Joonis 2. Ajakirjapere elulaad

5.2.5 Konsumerism

See on kategooria, mida oli võrdlemisi raske määratleda, sest üldjuhul oli tekstide fookus selline, mis ei võimaldanud allikatel erilist trendihuvi üles näidata. Nii jäigi üle pooltel juhtudest see tunnus määratlemata. Kui see siiski õnnestus, siis ilmnis, et tugeva (17%), märkimisväärse (15%) ja nõrga (12%) tarbijalikkusega tegelasi on peaaegu võrdsel määral. Konsumerismi selget puudumist võis täheldada 2% juhtudest.

5.2.6 Elatusvahendite piisavus

Ajakirjapere puhul esines peaaegu võrdselt neid, kellel on materiaalseid võimalusi kas palju (41%) või piisavalt (43%). Väheste vahenditega on sunnitud läbi ajama 12% peredest, kellest valimisse kuulunud ajakirjades juttu oli.

Joonis 3. Ajakirjapere elatusvahendite piisavus

5.3 KVALITATIIVNE SISUANALÜÜS FAIRCLOUGH'I DISKURSUSE ANALÜÜSI ELEMENTIDEGA

Analüüs on läbi viidud kahes osas. Tüüpiliste tekstide – tekstide, milles käsitletud perekonnad, vastavad kontentanalüüsi käigus välja selgitatud mudelpere üldistele parameetritele - kõrvale on võrdlusena võetud ka paar ebatüüpilist lugu. Viimased on tekstid, milles käsitletud perekonnad erinevad oluliselt mudelperest ning on töö valimisse kuulunud ajakirjade huviorbiidis suhteliselt harva.

5.3.1 Põhiteemad, millest räägitakse?

Kuna valimisse kuuluvaid ajakirju võib kõige laiemas plaanis liigitada kõiki elustiiliajakirjade alla, siis on ka analüüsitud artiklite üldteema kõigil elustiil. Täpsem põhiteema on lugude puhul eristatav aga põhi- või lisapealkirjale pilku heites. Nii ilmneb, et tüüpilistest ajakirjaperedest rääkivates tekstides on käsitletud tegelaste silmapaistvaid tööalaseid saavutusi (nt „*Säärane mulk. See on lugu ühest tüdrukust, kes ihkas kangesti stjuardessiks või vähemalt sõudjaks. Nüüd on Ene Veiksaar-Kutti Eesti vaadatuima telesaate juht.*“ (Kruus 2004) või idüllilist pereelu („*Romantiline mees kolme lapsega. Pille ja Guido elus on kõik veel üsna värske: ligi kolmeaastasest kooselust on vähem kui pool möödunud oma uues majas; esimesi lauseid moodustavale pojale on lisaks sündinud pisitütar.*“ Kivi 2004) .

Seevastu ebatüüpilise temaatikaga tekstide puhul on huviorbiidis pigem toimetulekuprobleemid („*Kuidas elad suurpere? See, et suurel perel on lõputu rikkus – lasterikkus- me teame. Kuid kuidas nad hakkama saavad? Külastame kahte kopsakat leibkonda ning uurime nende käekäiku.*“ - (Väljaste 2004,6), „*Kas kasuperest on kasu? Mis on kodu ja lastekodu vahe? Kodus on lapsel ema, kes ei lähe ära. Lastekodus paneb kasvataja pärast tööpäeva ukse enda tagant kinni ja tuleb uus. Polegi nii suur vahe, või siiski on?-* (Väljaste 2004,10).

5.3.2 Millised eeldused on lugejale loodud?

Eeldatakse, et on levinud stereotüüp, mille järgi peaks mehelikuvõitu või füüsilist vastupidavust nõudvatel aladel töötavad naised ise ka olema mehelikult tugeva kehaehitusega. Samas kui haprama kehaehitusega naised on seotud üdini naiselike tegevustega ning käitumismaneeridega, vaadates oma mehele alt üles ning askeldades

rõõmsalt kodus: „*Kui naine armastab poksida, siis pole ta mingil juhul habras proua, kes hea meelega kodus askeldab ja mehele alt üles vaatab/.../*“ (Laanem 2004). Kusjuures kindla ning kahetimõistetavusi vältiva sidesõnaga ‘ja’ eeldatakse, et haprad prouad teevad kindlasti mõlemat – nii askeldavad kui ka vaatavad mehele alt üles.

Samuti oletatakse, et naisterahvad armastavad kangesti televiisorist seriaale jälgida ning meespere on jälle hull spordiülekannete järele. Seejuures peetakse iseenesest mõistetavaks, et naised on need, kes peavad oma „oodatud“ seriaalidest vastutahtmist loobuma, et mehed saaksid jalgpalli vaadata („*Kolmapäeviti, kui on kavas jalgpalliülekanne, tuleb Enel unustada ligipääs lemmiksarjadele. Sest poistel, üheksasel Martinil ja aasta nooremal Kristjanil on kirglike jalgpallihuvilistena vaja ilmtingimata mängu vaadata.*“ (Kruus 2004).

Kodus rollijaotuses eeldatakse, et mees on perekonnapea ning peab selleks ka jääma: “*Usun, et mees peab perekonnas jääma perepeaks, kes toob raha koju ja saab ennast teostada.*” (Laanem 2004)

Kasuvanemast rääkivas loos ilmnis ajakirjaniku küsimusest, et lastekodulaste lapsendamist peetakse poolearuliste ettevõtmiseks, mida tehakse vastu tahtmist: “*Mis paneb ühte arukat naist vabatahtlikult sellist koormat enda peale võtma?*” Sõna ‘koorem’ annab aga tunnistust sellest, et lapsendatud lapsi peetakse probleemseteks lisamurede tekitajateks ning sellega justkui välistatakse see, et neist võiks kasuvanematel ka mingit rõõmu olla.

Eeldatakse ka seda, et ainult lasterohketes peredes jäävad suurematele lastele väikseks jäänud riided noorematele kanda, mistõttu on see eriliselt esile toodud: “*Lasterohkes peres jäävad vanemate laste rõivad noorematele, need veel omakorda titematele – kuni viimaks on ribad taga.*” ‘Lasterohke’ esile toomine viitaks arvamisele, nagu väiksema lastearvuga peres saaksid kõik lapsed pidevalt ainult uusi riideid.

Näidis perekonna kohta eeldatakse, et seal praetakse igal pühapäevahommikul pannkooke ja õhtuti loetakse lastele unejutte. “*Mingit näidis perekonna muljet Ester jätta ei taha. /.../ Pühapäevahommikuti neil pannkooke ei praeta ning õhtuste ettelugemiste asemel tulevad makilindilt unejutud*” (Väljaste 2004,10).

5.3.3 Kuidas ja millest on juttu?

5.3.3.1 Naiste attributeerimine

Naisi attributeeritakse analüüsitud tekstides väga erineval moel. Siiski saab välja tuua mõned seaduspärasused. Lugedes, milles peategelaseks on naine, kes on silma paistnud oma tööalaste saavutustega, attributeeritakse neid üldjuhul eesnimeliseks. Eriti paistab siinkohal silma Eesti Naine, kus on nii üleleksikaliseerimisest kui ka üleattributeerimisest suudetud hoolikalt hoiduda.

Küll aga on erilise rõhuasetusega kategoriseerivaid attributeeringuid kasutatud Anne veergudel. Nii näiteks on isegi siis kui ülejäänud teksti vältel on kasutatud kogu aeg tegelaste eesnimeliseid, mindud üle nimetustele 'mees' või 'naine', kui juttu on tulnud ühele või teisele soole pisut ebastereotüüpsetest tegevustest või siis vastupidi just väga iseloomulikust ettevõtmisest. Näiteks Pille Lukinist, kellest kogu teksti vältel on valdavalt räägitud kui lihtsalt Pillest, saab korra pealt naine, kui juttu tuleb sellest, et ta eelistaks pereelu näitlejakarjäärile. (*„Kui on valida, kas pere või areng näitlejana – siis valin ikka esimese,“ kinnitab **naine***). Samuti ka Kaja Tuisk, kes muidu esineb kui 'Kaja' või 'treener', muutub naiseks ja perenaiseks niipea, kui juttu tuleb kodukujundamisest või kodulembusest. (*„/.../ **Perenaine** ei varja, et teda rahuldab korterit kujundades ainult parimad asjad.“ /.../ „Pole kunagi võimuiha tundnud. Pigem naudin olemise rõõmu, sõidan lõunatunnil koju Kadrioru, et juua tassike kohvi elamises, mida tõeliselt naudin,“ räägib **ulja poisipeaga naine**. /.../ Miks ei võiks kulutada südamepiinadeta raha kõigele, mis puudutab ennast...Põgus pilk Kajale annab tunnistust, et **naine** elab oma sõnade järgi.*) Siinkohal võib tunnetada peategelase teatud kategoriseerimist. Rõhutatakse nende stereotüüpseid käitumisviise – naine, järelilikult kodukana ning ostuhull.

Silma hakkab aga veel üks tõsiasi. Analüüsitud tekstides ei tule just sageli ette, et peategelast attributeeritaks kui ema või isa. Tüüpilist ajakirja peremudelit käsitlevate tekstide (*„Romantiline mees kolme lapsega“, „Nääps naine poksiringis“ ja Säärane mulk*) puhul piisab pisut vähemast kui kahe käe sõrmedest, et kokku arvata korrad, mil peategelasi on nimetatud kui ema või isa. Kui neid nimetusi siiski teksti imbub, siis juhtub see tihtilugu laste tsitaate parafraseerides (*„Ja kui mul jalad siniseks on taotud, siis lohutavad, et **emme**, sa oled ju päris proff,“ ohkab Ene* – (Kruus 2004). Seesugusele tõsiasjale on ilmselt lihtne selgitus see, et põhjus, miks need perekonnad ajakirja veergudele on sattunud, pole mitte selles, et vanemad oleksid silma paistnud

suurepärasteks vanemateks olekuga. Pigem on nad tähelepanu pälvinud oma tööalase tegevusega.

Siit ka põhjus, miks nn ebatüüpiliste tekstidena valimisse võetud lugudes („Kuidas elad, suurpere?“ ja „Kas kasuperest on kasu?“) ilmnes ema või isana attributeerimist märksa sagedamini. Kaheksalapselisest perekonnast rääkivas tekstis („Kuidas elad, suurpere?“) ei esinenud aga isegi mitte ainult 'ema' ja 'isa' vaid nende rolli tähtsuse rõhutamiseks oli neid nimetatud kui pereema ja pereisa: *“Hommiuks pakub pereema muidugi putru. /.../ Horisont ja Kolmas Silm on need, milles peegelduvad pereisa huvid.”*

Kasupere teksti uurides on aga olukord sootuks kummaline. Ilmneb tõsiasi, et peategelast pole kordagi nimetatud kui kasuema. Pigem eelistatakse teda attributeerida täis- või eesnime kaudu või siis lihtsalt kui naist või kõrgharidusega naist. („*Kõike seda Ester Tammoja teadis, kui võttis enda hooldada kasulapsed. Pisipeda lõpetanud naine oli aastaid töötanud lasteaiakasvatajana...; Naine unistab poole kohaga töötamisest.*“ - (Väljaste 2004) Niisiis pole kasuemaks olemine justkui piisavalt prestiižne tegevus, et kedagi selle järgi loos ka nimetada. Eelistatakse rääkida lihtsalt ühest Estri-nimelisest naisest, kes heast peast lastekodust 4 last enda juurde elama võttis.

Huvitava tõsiasjana tuleb loost välja seegi et, teksti autor peab kasuvanemaks hakkamist justkui ebaratsionaalseks ning pööraseks ettevõtmiseks: *“mis paneb ühte arukat naist vabatahtlikult sellist koormat enda peale võtma?”* Selle küsimusega markeeriks autor kasuvanemlust kui poolearuliste eneseohverdust.

5.3.3.2 Meeste attributeerimine

Nagu eelpool juba mainitud, attributeeritakse ka meestegelasi just meestena siis, kui nad esinevas mõnes ebatüüpilises või väga tüüpilises rollis. Näiteks Guido Kangur, kes on kogu loo jooksul Guido, aga tähtsate otsuste langetamisest rääkides saab temast mees: „/.../ *Mees mõõnab, et otsus kogu sisekujundus ise teha võib olla omamoodi kompensatsioon kunagisele soovile ERKIsse õppima minna.*“ *Sama* juhtub ka siis kui Guido ilmutab erilisi aednikutarkusi: „/.../ *Sorditulbi sibulad on magusad ja maitsevad muttidele – need istutatakse maha kaitsekonteinerites...*“ – *mehe* olekus on hetkeks tajutav aedniku varakevadine kärsitus.“ Mõlemas näites kajastub mehe kui autoriteedi roll. Samas on ilmselt püütud rõhutada ka seda, et Guido Kanguri näol on tegu erilise inimesega, kes on mees ja täidab seejuures vabatahtlikult ka stereotüüpseid naiste ülesandeid: „*Hommiuti üritan varem tõusta ja Pillel magada lasta. Siis oleme poisiga*

kahekesi, teen talle putru ja panen multifilmid mängima. Siis ta sõidab oma jalgrattaga majas ringi – ja iga tiiru vahel tuleb ja kallistab mind. See on nii armas,“ räägib **mees, pisitütar süles, mööda elutuba ringi käies.**“ (Kivi 2004)

5.3.3.3 Kodune rolli- ja tööjaotus

Koduse rollijaotuse puhul on tüüpiliste ajakirjaperede puhul otsesemal või kaudsemal moel ära tuntav, et perekonnapea osa mängib mees ning naine on see, kes imetleb nii teda kui ka tema saavutusi: **“Olen perekonnas teadlikult tagaplaanile hoidnud, et mees saaks särada. Temale on silmapaistmine oluline, mulle mitte. Lasen tal seda nautida. /.../ Usun, et mees peab perekonnas jääma perepeaks, kes toob raha koju ja saab ennast teostada.”** – Kaja Tuisk (Laanem 2004); **“Tom on mind kogu aeg võlunud sellega, et ta on nii õudselt tark, peaaegu entsüklopeediliste teadmistega ja loogiliselt mõtlev, ma ei väsi teda imetlemast.”** – Ene Veiksaar-Kutti (Kruus 2004).

Kui kodused rollid just otsestes tsitaatides välja ei tule, siis on see ära tuntav loo ülesehitusest – sellest kuidas vanemad üksteisest räägivad või mis teemadel sõna võtavad. Loos “Romantiline mees kolma lapsega” võtab Guido Kangur ise sõna või tema ütlusi ja plaane parafraseeritakse näiteks siis kui juttu on suurtest tulevikuplaanidest (**“Veel peab Guido plaani majale üks tuba juurde ehitada, sest Anna Aurelia jaoks ju päris omaette ruumi polegi.”**) Samas ilmneb tema abikaasal pisut teisejärgulisem – kaasakiitja roll: **“Tegelikult räägib Guido mu igas küsimuses ära. Nii et ma võtan tema seisukohad vaikselt omaks.”**(Kivi 2004)

Lastega armastavad tüüperede vanemad suurima hea meelga koos tegeleda: **“Me siblime lastega õudselt palju ringi ja kõige vahvam ongi nendega koos midagi teha.”** – Ene Veiksaar – Kutti (Kruus 2004)

Mis puutub kodutöösse, siis seejuures deklareeritakse väga konkreetselt: **“Naine ei ole tänapäeval enam teenindaja. Peres tuleb kohustusi jagada võrdselt kõigi teovõimeliste liikmete vahel. /.../ Ühise ja mõnusa kodu heaks peavad kõik midagi tegema** – kui vanemad käivad tööl ja teenivad elamiseks raha, siis lapsed aitavad kodutöödega.”- Kaja Tuisk (Laanem 2004). Seda, et on levinud arusaam, et mehed tavaliselt siiski kodutöid ei tee, kinnitab tõsiasi, et tekstides on nende osalust eriliselt esile tõstetud: **“Guido teeb kodus kõike, maast laeni. /.../ Guido teeb kõiki kodutöid, aga söögitegemine on talle võõras. Kuigi – putru ta hommikuti juba teeb.”** (Kivi 2004)

Kui tüüpiliste ajakirjaperede puhul peetakse loomulikuks seda, et lapsed aitavad vanemaid kodustest toimetustes, siis ebatüüpiliste tekstide puhul tuleb välja tõsiasi, et

lapsed on abiks ka elamisraha teenimisel: (“ /.../ eriti tubli on Heljus, kes traavib küll matemaatika, küll keemia olümpiaadide vahet. Õhtuti käib veel orienteerumas või **küla peal abitöödega taskuraha teenimas.**” (Väljaste 2004,6); “**Käime ise ka tööl ja teenime raha.** /.../ Saame valida, kas ostame kommi, kooliasju või riideid.” Suvi oli teenimiseks hea aeg. **Rita käis Viljandi turul kingi müümas. Maire niitis kodu ümbert muru. Kõik lapsed on käinud kõrval asuvas astelpajuistanduses marju korjamas.**” (Väljaste 2004,10))

5.3.3.4 Töö ja toimetulek

Tüüpilistele ajakirjaperedele on iseloomulik see, et nad teevad elatise teenimiseks tööd, mis neile väga meeldib. Sellest rääkides kasutatakse positiivse tonaalsusega lauseid ning rääkijatki iseloomustatakse kui erakordselt andekat ja võimekat inimest. (“**Raadio 2 algus oli pööraselt huvitav, see oli uus suur projekt, kus saime realiseerida kõiki ideid!**” põleb Ene veel kümme aastat hiljem ehedast vaimustusest. Nüüd jookseb tal televisioonis kaheksas aasta ja **Ene tunneb end stuudios kui kala vees.**” (Kruus 2004)) Seejuures on nad ka oma ala tipud. (“Heatujulise ja uutele treeninguviisidele avatuna kogus ta eri klubides populaarsust, kuni ühel päeval pakuti talle Pirital asuva spordiklubi Albatros peatreeneri kohta. Seal edasi kutsuti juba Status Clubi peatreeneriks. Veel kõrgemale püüeldes peaks asutama omanimelise stuudio.” (Laanem 2004))

Raha, mida nad oma töö eest saavad oleks justkui lihtsalt meeldiv lisaväärtus, mistõttu neist numbritest rääkima ei hakata. Sellest, et rahanappuse üle ei kurdeta vaid vastupidi räägitakse erinevatest kaugetest puhkusereisidest ja stiilsete asjade ostmisest, võib aga järeldada, et toimetulekuraskusi neil pole: “**Guido: Käin talviti mägedes, kui vähegi võimalik. Eelmisel talvel saime Pillega koos käia. Järgmisel aastal läheme Prantsusmaale, romantilisse paik, kus pole ühtegi autot!**” (Kivi 2004)

Mis puutub aga ebatüüpilistesse perelugudesse, siis on siinkohal pilt sootuks teine. Toimetulekuraskused on otsesõnu välja toodud. Seejuures võib täheldada, et seoses pere laste arvu suurenemisega toimub ka ajakirjaniku teemakäsitluses teatav muutus. Kui veel neljalapselisest kasuperest rääkides tunneb ajakirjanik huvi, kuidas kasuema pere majandusasjadega toime tuleb (“**Kuni Ester ise on terve tuleb ta raskustega toime.**” (Väljaste 2004,10)), siis kaheksalapselise perekonna puhul on jutt juba väe(pere) hingest hoidmisest (“**Välja tuleb, aga jah... teinekord on küll nuputamist,**” vastab Külli küsimusele, **kuidas ta kogu seda väge hingest hoiab.**/.../ Maa on oma ja seal kasvab nii kartul, peet kui kaalikas – kõik, mis üle talve seisab ja **nälga kustutab.**” (Väljaste 2004,

6). Kogu teemakäsitus viitab sellele, nagu elaks perekond pidevalt näljasurma piiril ning toituks ainult juurikatest.

Toimetulekuvõime erinevused tüüpiliste ja ebatüüpiliste perede vahel toob hästi esile ka see, kuidas räägitakse sünnipäevadest ja söögist. Kui tüüpilise ajakirjapere ema näitab ajakirjanikule uhkusega abikaasa kingitud autoritööna valminud sõrmuseid (*“Moekad ja hästi istuvad riided, ühel randmel Gucci käekell, teisel Versace käevõru, sõrmes autoritööna valminud sõrmused. Viimased on suuresti abikaasa kingitud.”* (Laanem 2004), siis kasupere tekstis räägitakse sünnipäevast kui õnnetusest või haigusest, mis kedagi ootamatult tabab (*“Jõulude järel tabavad aga peret kolm tähtpäeva: Rita sünnipäev, Maire sünnipäev ja tagatipuks Estri enda oma.”*)(Väljaste 2004,10).

Erinev elatustase väljendub ka söögist rääkides. Tüüpilistele ajakirjaperedele on iseloomulik, et pereema üritab hakkama saada võimalikult hõrgutavate roogadega: *“Kõik, kes on proovinud, on ka Pille kalapirukat taevani kiitnud. Selle retsept on lihtne: “Ostan pärmi-lehttaigna ja rullin kaheks. Eelmisel õhtul olen 2-3 pakki kodujuustu sõelale nõrguma pannud – selle kuiva kodujuustu laotan nüüd ühele taigapoolele. Lisan õrnsoola- või suitsulõhet. Või forelli. Porrut panen ka. Riivin hästi palju tavalist juustu peale, siis katan kõik teise taigapoolega – ja ahju.”* (Kivi, 2004).

Samas on aga ebatüüpilise pereema peamine eesmärk oma kodused kuidagi moodi lihtsalt ära toita: *“Võileiba süüakse meie peres harva, sest see on kõige kallim toit. /.../ Meil on liha ka ainult suurte pühade ajal. /.../ Teinekord toon poest kalkunisabatükke või muid rupskeid, siis saab suppi keeta. Ja iga nädal sööme räime või kilu. /.../ Kui teinekord hommikul varem üles ärkan, praen pannkooke või teen kõvaks läinud saiast saiavormi.”* – kaheksalapselise pere ema (Väljaste 2004, 6).

5.3.4 Mida väärtustatakse?

5.3.4.1 Kodu

Kodust rääkides on ajakirja tüüpered eriliselt sõnaohtrad. Seejuures peavad nad eriti tähtsaks päris oma maja või korteri olemasolu. (*„Oma maja on NII suur muutus! Ma kohe tunnen, et vaim puhkab, et keha puhkab...Kui tahad omaette olla, siis siin leiad selle nurgakese alati. Enne oli Lasnamäe kahetoaline korter lihtsalt ööbimiskoht.“* – Ene Veiksaar-Kuti, (Kruus 2004)

Tavaliselt on maja krunti või korterit otsides püütud leida ideaalne lahendus, mistõttu on otsingud kestnud väga kaua ja põhjalikult. („*Kohta valisid nad kaua, käisid 2 aastat mööda võimalikke krunte ringi, aga nüüd on oma 150ruutmeetrise koduga suurte puude alla tõeliselt rahul*“ (Kruus 2004); „*Peaaegu terve aasta kulus Tuiskudel sobiva korteri leidmiseks. Kompromissidele ei mindud ja poolikute lahendustega ei lepitud,*“ (Laanem 2004)). Kui see lõpuks leitud, siis aetakse täiuslikkust taga ka kodu sisustamise ja viimistlemise juures: „*...majas laiub korter kolmel eri tasapinnal. Selle **iga pisimgi detail on hoolega valitud**. Perenaine ei varja, et teda **rahuldasi** korterit kujundades **ainult parimad asjad**./.../ *Ma ei saa salata, et **mulle meeldib ilus kodu**. Stiilne mööbel, nõud, valgustid – need teevad mulle rõõmu.*“ (Laanem 2004).*

Kohati meenutavad sisustusprotsessi kirjeldused muinasjutulist narratiivi, kus õel kuningas nõuab tütre kosilaselt võimatuna näivaid ülesandeid. Pererahvas muudkui nõuab ning töömehed täidavad nende pentsikumadki soovid: „***Esiteks tahtis pererahvas, et elutuba oleks kõrgele avatud ja valgust palju** /.../ **Teiseks sooviti, et igas ruumis oleks vähemalt üks sein puitviimistlusega – selline ehe ja pragudega, igas toas eri tooni peitsitud. Kolmandaks üllatati töömehi sellega, et vannitoa kõik seinad ja lagi tuleb viimistleda puiduga***“ (Kivi 2004).

Kodu peamised väärtused on ajakirjapere arvates turvalisus ja sõbralik õhkkond: „*Kodu on koht, kus pead tundma end alati oodatuna. Olen püüdnud oma kodus luua turvalist õhkkonda, et pereliikmed tahaksid siia tulla.*“ (Laanem 2004)

Kui siia kõrvale võrdluseks tuua kodu teema käsitlemine ebatüüpilistes perelugudes, siis on erinevused drastilised. Esmalt pole siin elamu ja sisustamise teemad loo tegelaste endi suu läbi eriti jutuks tulnud. Pigem on see ajakirjanik, kes oma äranägemise järgi nende eluolu kirjeldab. See kirjeldus loob aga pildi kõigest muust kui luksusest ja mugavusest, mida tüüpiliste tekstide puhul täheldada võis: „***Talu on väike ja ruumi napilt. Nii on laste narisid kõikjal – lae all, põrand peal, siin seinas ja seal seinas.***“ (Väljaste 2004, 6); „***Kuidas sa pead oma korteris lasteaeda, kui toad on niigi lapsi pakatamiseni täis.***“ (Väljaste 2004, 10) Siit võiks järeldada, et ebatüüpiliste tekstide puhul on peredel oma hinges püsimisega ja olmemuredega hakkama saamisel liialt palju tegemist ja kulutusi. Kodu eriliselt hubase sisustamise peale pole võimalik ei mõelda ega kulutada.

5.3.4.2 Lapsed

Lastest rääkides ilmutavad nii mudelperede vanemad kui ka ebatüüpiliste tekstide tegelased üldjuhul rahulolu: „*Ta on oma poistega hästi rahul ega oskakski väikese tüdrukuga olla.*” (Kruus 2004); “*Kui teise lapsega palatist välja tulin, ütlesin, et olen nii õnnelik, et ei teagi, mida elult enam tahta.*” - Guido Kangur Anne 04/04; “*Ester (uhkusega): “Üks tuttav kasuema ütles mulle: “Ester, sul on lapsed nagu kataloogist valitud” (Väljaste 2004, 10).* Kui kiitvat hinnagut pole vanemad otsesõnu välja öelnud, siis teeb seda artikli autor: “*Nii mõnigi lapsevanem võib nüüd imestusest pead vangutada, et kuidas küll osal lastega veab.*”

Ometigi tuleb aga tüüpiliste ajakirjaperede puhul välja ka see, et hoolimata sellest, et lapsed on küll toredad, on tööalased saavutused ja materiaalsed võimaluste rohkus siiski nii olulised väärtused, et nende nimel ollakse valmis loobuma suuremast lastearvust kui kaks: “*Võimaliku pesamuna jutu peale Ene vedu ei võta. Kaks last on nende pere jaoks materiaalsete võimaluste piir, sealt edasi tuleks juba liiga palju loobumisi. “Ja tulla minu ametisse konkurentsivõimelisena tagasi pärast aastast äraolekut?” Ene vangutab pead.*” (Kruus 2004)

Ülikooli ajal laste sünnitamist peetakse aga õuduse tipuks: “*Lapsed sündisid, kui õppisin pedagoogilises instituudis tantsujuhiks, üks esimesel ja teine viimasel kursusel, meenutab ta üliõpilaspõlve. “See aeg oli õudus ruudus, jooksimine abikaasaga loengute vahet ja kasvatasime ühiselamus kaht imikut. Sellist varianti ei soovitaks isegi vihavaenlasele.”* – Kaja Tuisk (Laanem 2004)

Mis puutub ebatüüpilistesse tekstidesse, kus on juttu lasterikastest peredest, siis on siin lastest rääkides tajutav miskipärast teatav halvustav noot. See tuleb eriti ilmsiks ajakirjaniku teksti puhul. Nii kasutatakse neljalapselise kasupere puhkuse veetmisest rääkides sõna ‘lastekari’. (“*Üritusi ja meelelahutuslikke sõite võtavad aeg-ajalt ette nii Eesti Kasuperede Liit kui ka Viljandimaa Kasuperede Ühendus. Esiteks saab niimoodi koos lastekarjaga turvalisemalt ringi rännata.*” (Väljaste 2004,10) Kari on aga tavakeelepruugis kasutatav üldjuhul loomadest rääkimise puhul. Mistõttu jätab sõna lastega seotuna tahes-tahtmata siiski halva mulje, otsekui poleks nelja lapse puhul tegu enam mitte toredate väikeste inimesehakatistega vaid arutu loomakarjaga.

Siiski tuleb lasterikkust vähem ülistavaid ütlusi ette ka ebatüüpiliste tekstide allikate endi suust: “*Loodan, et Kaie lõpetab selle rea,*” ütleb perenaine **asjalikult ning kallab tühjaks nõudepesukausi.**” (Väljaste 2004,6) – nõnda räägib kaheksalapselise pere ema sellest, et ta tegelikult rohkem lapsi ei tahaks. (Kai on pere noorim laps). Huvitav

on tsitaadi esitusviis loo autori poolt. Panna ühte lausesse kokku nii soov, et peale Kaie enam lapsi ei tule, kui ka nõudepesukausi tühjaks valamine, annab kogu loole halvustava maigu. Tekib seosepilt nagu viskaks pereema oma viimase lapse koos nõudepesuveega välja. Samas on kummaline ka see, et pereema kasutab verbi 'lootma', justkui oleks laste saamine või mitte saamine miski, mida ise kuidagi kontrollida ei saaks. Niisiis võib kogu lausest tajuda, et pereema peab ise oma lasterikkust pigem koormaks kui õnnistuseks.

5.3.4.3 Materiaalsed väärtused

Nagu lastest rääkides juba jutuks tuli, on mammon ajakirja mudelperele väga oluline: *“Ma ei tahaks elada õhust ja armastusest ning uskuda sealjuures, et õudselt tore on. See on ju müüt – ei ole võimalik normaalselt elada, kui pole materiaalsel kindlust.”* – (Kruus 2004)

Seejuures ei piirdu pered mitte lihtsalt tarvilike asjade ostmisega vaid võib täheldada ka ülimat hedonismi ja konsumeristlikku brändihimu: *“Miks ei võiks ta kulutada süümepeinateta raha kõigele, mis puudutab teda ennast – kreemid ja kosmeetika, pediküür, maniküür, juuksur, stiilsed riided ja ehted? Moekad ja hästi istuvad riided, ühel randmel Gucci käekell, teisel Versace käevõru, sõrmes autoritööna valminud sõrmused./.../ Töötan selle nimel, et saaksin endale ihaldatud asju lubada.”* (Laanem 2004)

Seevastu ebatüüpilistes peretekstides on esile toodud pigem materiaalsed raskused, kui väärtused. Juttu on pigem sellest, kuidas nad vähese rahaga siiski toime tulevad, mitte aga sellest, milliseid uusi ja kalleid asju nad osta tahaksid. Uute asjade hankimine olevat rohkem hädapärane tegevus. Lihtsalt silma- ja meelerõõmuks naljalt asju ei osteta. Pigem on kulutused seotud kas tervislike vajadustega: *“Õnneks katab kasulaste hullemate tervisehädade puhul kulud riik. Näiteks Aivar sai uued prillid, sest tema silmade vahe oli suuremaks läinud. Airi hambaklambrid hangiti samuti veel tasuta.”* (Väljaste 2004,10)

5.4 KVALITATIIVNE PILDIANALÜÜS KRESSI JA VAN LEEUWENI MEETODI ELEMENTIDEGA

Tüüpilistest ajakirjaperedest rääkivate tekstide puhul on fotodel kujutatud esiplaanil küll perekonda või peategelast, kuid samas on jäetud ka piisavalt ruumi, et oleks näha teda ümbritsev miljö. Piltide temaatika sõltub üsna ootuspäraselt ka loo fookusest.

Nii on näiteks “Romantiline mees kolme lapsega” loos palju juttu sellest, kui võrd tore ja hea isa on Guido Kangur ning kui ilus uus maja neil on. Sellele vastavalt on ühel pildil koos lapsega klotsidest torni ehitav Kangur, teine on aga perepilt, kolmas tema noorest naisest, kes lapsega magamistoas suurel voodil õnnelikult särab (vt lisad 2, 3). Pildidel on aga piisavalt ruumi, et näidata pererahvast ümbritsevat valgusküllast tuba, heledat mööblit ning suurt kaminat ning helitehnikat (hiiglaslik kõlar kamina kõrval).

Sama mustrit järgib ka “Säärane mulk”, mille pooleteiselehekülje suurusel fotol ehitab Ene Veiksaar koos oma kahe pojaga kamina ees Jenga puuklotsidest torni. Samas paistab taustal olevailt riulitelt Philipsi muusikakeskus, Sony videomakk ning suur telekas (vt lisa 6).

Erilist asjade kultust eksponeerivad aga loo “Nääps naine poksiringis” fotod, mis tuleneb ilmselt ka sellest, et tekstis endas on väga palju juttu ilusate asjade tähtsusest (vt lisad 4, 5). Loo avafotol olev roosas seelikus ja särgis üliõnneliku ja rahuloleva ilmega blond naine jalgupidi köögilaua oleks justkui kõigi trendikaid asju armastavate inimeste kontsentraat. Käed puusal, laual seistes vaatab aeroobikatreener Kaja Tuisk lugejale ülevalt alla, demonstreerides nõnda justkui oma üleolekut tavalugejast, kellele jääb suuremalt jaolt vaid unistuseks nii tema ülimalt viimistletud füüsiline vorm kui ka määratu stiilsete asjade kogum (vt lisa 4).

Lugejast üleoleku muljet rõhutavad loo teinegi pilt, mille taustaks on raamaturiul (vt lisa 5). Petaegelane seisab jällegi kõrgel redelil, naeratav pilk suunatud paremale välja sirutatud käele. Kressi ja van Leeuweni järgi võib kõrvale pööratud pilgust välja lugeda tema ükskõiksust vaataja suhtes. Et peategelast on pildistatud väga suures üldplaanis, on ta muude asjade proportsioonidega võrreldes väiksem. Seega jääb mulje, nagu püütaks fotol eksponeerida tema hiiglaslikku raamaturiulit koos kõige selles sisalduva ning moodsa ratastel metallredeliga selle ees. See omakorda taandub aga jällegi asjade eksponeerimisele.

Kui kõrvale jätta äärmis asjadekultusega silma hakanud loo “Nääps naine poksiringis” pildid, siis teiste lugude puhul (nii tüüpiliste kui ebatüüpiliste) on fotole jäädvustamisega erilise väärtustamise osaliseks saanud ka perede lapsed. Tüüpiliste peretekstide puhul on lapsi pildistatud kas vanemate süles või kallite mänguasjadega mängimas (vt lisa 3 ja 6) Nõnda näidatakse neid tublidena läbi tegevuse ning lisaväärtust lisavad ka asjad, millega nad mängivad.

Samas on aga ebatüüpiliste perelugude puhul on lapsed piltidel staatiliselt, ilma tegevuseta.. Küll aga on näiteks, “Kas kasuperest on kasu?” esimese pildi puhul (vt lisa 8) riputatud kahele väiksemale lapsele kaela medalid. Kuna need ei ripu lastel just iga päev ja igal puhul kaelas, siis võib seda tõlgendada kui püüdu erilisel kombel esile tõsta laste endi tublidust. Antakse ju medaleid teatavsti eriliste teenete ja osavuse eest.

Kui aga võrrelda tüüpilisi ja ebatüüpilist tekste taaskord üldisemas plaanis, võib täheldada, et erinevalt tüüpiliste tekstide illustratsioonidel asjade eksponeerimisest on ebatüüpiliste tekstide piltidele jäädvustatud ennekõike inimesed (“Kas kasuperest on kasu?”). Nõnda on asjadele minimaalselt ruumi ja tähelepanu pühendatud. Näiteks “Kuidas elad, suurpere?” puhul on peale perekonna pildile jäetud küll ka osake nende väikesest talumajast, kuid selle eesmärk on pigem näidata, millistes tingimustes on KA võimalik elada, kui eksponeerida selle välimust või stiilsust. Esiplaanil on siiski perekond, kes on puupingile ritta seatud nagu õpilased mõnel möödunud sajandist pärit klassipildil. Pildi kaunistest hämar valgus jätab kogu perekonna eluolust väga trööstitu mulje (vt lisa 7).

Traditsiooniliselt on pildi keskele paigutatud element, mis omab kõige suuremat tähtsust. “Kuidas elad suurpere?” loo fotol on aga fookuses ainult üks väike aken, mis tõmbab omakorda tähelepanu koltunud värviga majale. See kõik kokku vähendab aga valdavalt pildi alumisse kolmandikku jääva pingil istuva perekonna tähtsust veelgi.

Täheldatav on ka see, et kui tüüpiliste ajakirjaperede puhul esitatakse neid piltidel keset tegevust (vt lisad 3,5,6) siis ebatüüpiliste tekstide puhul on nad märksa sagedamini lihtsalt staatiliselt paigal – istuvad käed põlvedel, pingil või naeratavad otse kaadrisse (“Kas kasuperest on kasu?”) (vt lisad 7, 8, 9). Passiivsus mõjub aga vaatajale jällegi jõuetumalt kui aktiivsus, jättes nõnda kesk tegevust olijatest parema mulje kui neist, kes tegevusetult kaamerasse vaatavad.

6. JÄRELDUSED

- Milline on ajakirjades portreeritavate perekondade struktuur?

Minu uurimus näitas, et töö valimisse kuulunud pere- ja kodu- ning naiste elustiiliajakirjad kirjutavad kõige enam kuni kahelapselistest (56%) kahe vanemaga (82%) nuklearperekondadest (79%). Seejuures on pere noorimad lapsed kuni kolme aastased (34%), samas kui esmasündinud on juba vanemad kui 11 aastat (42%). Seega võin ma lugeda oma hüpoteesi, et ajakirjades on enam levinud kahelapselised nuklearperekonnad, õigeks.

- Kus ja milline on ajakirjapere elukoht?

Ajakirja mudelpere elab linnas (56%) oma majas (25%) või korteris (30%). Päris isikliku elamispinna otsimisega on nad pikalt vaeva näinud, sest soovitakse leida ideaalne koht.

Oma kodu sisustamine on samuti väga tähtis protseduur, kus naljalt kompromisse ei tehta, sest kõik peab olema oma meele järgi ja stiilne. Sisustus- ja kujundusprotsessi kirjeldades jätavad ajakirjapereid mulje, justkui oleks tegu muinasjutuga, kus unistused täituvad vaid pelgalt ihaldatava endale soovimise teel.

- Milline on ajakirjaperede vanemate elulaad?

Hüpotees, mis eeldas, et ajakirjaperede vanemad on valdavalt tööle orienteeritud, kultuurilembese elulaadiga, pidas paika. Sellele elulaadile iseloomulikele tunnustele vastas 65% tekstides kirjeldatud vanematest. Nõnda on nad suuremalt jaolt kõrgharitud ning armastavad väga oma tööd, mis on neile ühtlasi ka hobi eest. Samuti käivad nad sageli reisimas nii Eestis kui ka välismaal.

- Kuidas attributeeritakse ajakirjaperede vanemaid?

Kuna tekstides on peategelased siiski naised, siis on vanematest rääkides juttu ennekõike naistest. Seejuures räägitakse neist üldjuhul lihtsalt eesnimedipi, attributeerides neile vaid vahel mõningaid välimusest tulenevaid iseäraseid omadusi. Samuti kasutatakse nende attributeerimisel ka nende ametinimetust või ametialaseid saavutusi. Märkimisväärne on aga see, et emana esinevad nad ainult siis, kui parafraseeritakse mõnd nende laste öeldud lauset.

Huvitav tulemus oli ka see, et mehe või naisena attributeeritakse ajakirjapere vanemaid siis, kui neid näidatakse või neist räägitakse seoses nende soole väga iseloomuliku või siis vastupidi - väga ebatüüpilise tegevuse või rolliga. Nii saab naispeategelasest naine siis, kui ta räägib, et armastab kangesti ilusaid asju ja riideid. Tema abikaasast saab aga niipea mees, kui juttu tuleb mõne tähtsa otsuse langetamisest või sellest, et viimane armastab aeda lilli istutada.

Eelnevat arvesse võttes võib öelda, et hüpotees, et ajakirjaperede vanematest räägitakse pigem nende töistest saavutustest kui nende peresisest rollist lähtuvalt, pidas paika.

- Mida perest ja kodust rääkides väärtustatakse, kuidas seda väljendatakse?

Siinkohal pidas paika hüpotees, et ajakirjapere ja -kodu puhul rõhutatakse ennekõike toetavat ning emotsionaalset kindlust pakkuvat rolli. Päriliskliku kodu suurimaks väärtuseks peeti privaatsust ja turvalisust. Samuti oli väga tähtis, et kodus valitseks sõbralik õhkkond. Tähtsal kohal on ka kodu ilus ja omanäoline sisustus, sellele pööratakse palju tähelepanu nii tekstides kui ka teksti illustatsioonidel. Viimastel ongi sisustuse väärtustamisel vahel isegi kandvam roll, sest kuna illustatsioonid püüavad lugeja tähelepanu enne teksti juurde asumist, siis jätavad piltidel kesk kena ja kallist sisustust kujutatud inimesed lugejale eriti sügava mulje.

Ajakirja mudelpered hindasid väga kõrgelt ka oma lapsi, öeldes otsesõnu välja, et on nendega väga rahul või et viimased teevad neid väga õnnelikuks. Lapsi on kujutatud ka illustatsioonidel, mistõttu on nemadki üheskoos sisustuselementidega eriliselt väärtustatud. Samas tuleb aga tunnistada, et laste väärtustamine raugab, kui nende arv on suurem kui kaks. Nimelt ilmusid siis nii ajakirjaniku kui ka lapsevanema sõnakasutusse väljendid, mis näitavad, et lapsi enam niivõrd suureks õnnistuseks ei peeta, kui seda tehti kahe lapse puhul.

- Kuidas räägitakse karjäärast, kodustest toimetustest, rollisuhetest, elutingimustest ?

Karjäärast rääkides on tekstides sõnakasutus enamasti positiivse varjundiga. Siin on ilmne seos sellega, et peategelased on valdavalt tööle orienteeritud, kultuurilembese elulaadiga ning armastavad seetõttu oma tööd väga.

Koduste toimingute puhul tehakse kohe selgeks, et naine pole enam teenindaja ning iga pereliige peab majapidamistöodes oma panuse andma. Seejuures rõhutatakse aga

eriliselt seda, kui mehed teevad mõnd sellist kodutööd, mis traditsiooniliselt naiste pärusmaale kuulub (nt laste hoidmine, lillede istutamine).

Peresisesed rollisuhted on ajakirjaperede puhul kindlalt paigas. Hoolimata sellest, et pere leivaraaha teenivad vanemad koos (47%), on perekonnapea siiski mees, kes langetab tähtsamaid otsuseid ja peaks teenima suurt raha. Naisele jääb aga teisejärgulisem kaasakiitja roll, et lasta oma kaasal särada. Seejuures on naised säärase rollijaotusega rahul, leides, et nii ongi õige.

Elutingimustega on ajakirja mudelpered rahul. Seda ütlevad nad kas otse välja (45%) või saab seda järeldada teksti üldisest toonaalsusest (40%). Erilist rahulolu tuntakse just päris iskiliku maja või korteri olemasolu pärast. Samuti annab põhjust rahuloluks seegi, et tehakse meelepärast tööd ning elatusvahendeid nii esmaste vajaduste rahuldamiseks (söök, elamiskulud) kui ka meelelahutuseks ja enesearendamiseks on kas piisavalt (41%) või palju (40%).

7. DISKUSSION

Järgnevalt vaatlen töö tulemusi ja järeltusi laiemas sotsiaalses kontekstis ja püüan siduda neid töö alguses toodud teoreetiliste ning empiiriliste lähtekohtadega. Samuti vaatan, kas vaatlusalused ajakirjad toetavad ühiskonnas levinud pere rolli- ja kodumudeleid või vaidlevad neile pigem vastu.

Tööst ilmneb, et ühiskonnas jõudsalt juurdunud karjääri ja edukultus peegeldub kirkalt vastu ka ajakirjaveergudelt. Seda kinnitab tõsiasi, et suurem osa analüüsitud lugude peategelastest pääsesid meediasse just tänu oma tööalastele saavutustele. Samuti identifitseeriti neid lugudes ennekõike kui oma ametiala esindajaid. Lood, kus vanemad olid tähelepanu pälvinud just emaks või isaks olemisega, moodustasid töö valimisse sattunud tekstidest väikese osa.

Karjäärikultust kinnitab seegi, et ajakirja mudelpere vanemad on tööle orienteeritud, kultuurilembese elulaadiga. Siit saame selgitust ka sellele, miks ajakirjapere ei soovi enam kui kahte last. See nõuaks emalt liiga pikka töölt eemal olemist, mis omakorda annaks tagasilöögi tema ametialasele arengule ja edule.

Huvitav on aga see, et hoolimata tööalase edu ja võimekuse eksponeerimisest, meeldib ajakirjapere emadel kodus täita ikkagi teisejärgulist rolli. Nõnda on ajakirja mudelperes perekonnapea mees, kes autoriteetse vanema ja targema isikuna langetab tähtsamaid otsuseid ning peaks teenima rohkem raha kui naine. Naisel jääb seejuures vaid kaasakiitja ning imetleja roll. See on aspekt, milles ajakirjad oma perelugudega taastoodavad ühiskonnas juba niigi juurdunud rollimudelit.

Samas pakuvad analüüsitud lood, võrreldes ühiskonnas levinud stereotüüpsete rollimudelitega, ka uuenduslikku eeskuju. Nii näidatakse, kuidas igal pereliikmel on kodutöodes oma ülesanne täita ning mehed saavad hakkama traditsiooniliste naiste kodutöödega: hoiavad lapsi ja püüavad süüa teha.

Lugejatele säärase tegelaskujude esitlemise läbi representeerivad ajakirjad traditsioonilisest rollimudelist siiski pisut erinevat peresüsteemi. Seda võib käsitleda kui püüdu muuta ühiskonnas levinud peremudelit ja selles kehtivaid rollisuhteid pisut modernsemaks. Kui kõrvutada aga töö empiiriliste lähtekohtade osas toodud ideaalse perekonna struktuur (vt ptk 2.1) ajakirjades esitatuga, siis ilmneb, et ajakirjad on selles osas kindlalt nõuks võtnud pakkuda lugejale samastumiseks tegelikkusest pisut erinevat, ideaalset perekonnapilti.

Oma uurimuse kriitikaks võin öelda, et kuigi pildianalüüsi kasutamine osutus heaks ideeks, tuleb selle tulemustesse siiski esialgu suhtuda mõningase ettevaatusega. Nimelt on tegu väga väikese valimiga, mistõttu võivad nii mõnedki neil esinevad elemendid olla juhuslikud. Seepärast olekski ajakirja pere- ja kodumudeli veelgi sügavamaks analüüsiks hea teostada uuritud tekstide juurde kuuluvate piltide visuaalne kontentanalüüs. Seejuures oleks ilmselt tulemuslik kasutada erinevate pildianalüüsi võtete elementidest kombineeritud meetodit. Segameetod võimaldaks ehk kõige paremini uurida erinevaid tähenduslikke nüansse, mida ainult üht meetodit kasutades poleks ehk võimalik korruga hõlmata.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöös uurisin, milline on pere ja kodu representatsioon 2003.-2004. aastal Peres ja Kodus, Kodukirjas, Annes ja Eesti Naises ilmunud perest ja kodust rääkivates tekstides.

Töö ühe osana kasutasin 2004. aasta sügissemestril koos Martina Niinega tehtud seminaritööd "Kodu ja pere representatsioon elustiiliajakirjades". Viimases keskendusime pere ja kodu kujutamise üldiste omaduste välja selgitamisele ning kasutasime selleks standardiseeritud kontentanalüüsi. Edasi uurisin kriitilise diskursuseanalüüsi elemente hõlmava kvalitatiivse sisuanalüüsi abil, mida pere ja kodu juures täpsemalt väärtustatakse ning mida taunitakse. Samuti aitas väärtusi välja selgitada Kressi ja van Leeuweni visuaalse analüüsi elementidega kombineeritud kvalitatiivne pildianalüüs.

Uurimistööst selgus, et ajakirja mudelpere on kahelapseline kahe vanemaga nukleaarpererkond, kes elab linnas oma majas või korteris. Leivaraha teenivad nii ema kui isa. Elatusvahendeid on neil kas palju või piisavalt. Nõnda saavad mudelpered lubada endale reisimist nii Eestis kui välismaal. Kodustes majapidamistöodes on aga igal pereliikmel oma ülesanne. Pererkond on oma elu ja oluga rahul ning ütleb selle otse välja.

Ajakirjapere vanemad on valdavalt tööle orienteeritud, kultuurilembese elulaadiga. Nõnda hindavad nad väga oma ametit, mis on neile ühtlasi hobi eest. Karjääri tähtsust vanemate elus näitab seegi, et tekstides räägitakse palju nende tööst ning neid attributeeritakse sageli just ametialase staatuse järgi.

Mudelpere väärtustab kõrgelt ka päris isikliku kodu olemasolu. Seejuures on väga tähtis, et see oleks sisustatud kaunilt ja omapäraselt. Tulemus peab olema ideaalne, sest siinkohal pole mudelpere kompromissideks valmis. Uurimuse pildianalüüs tõestas seda samuti. Nimelt on neid piltidel eksponeeritud nõnda, et nende ümber jääks paistma ka erinevad kodu kaunis sisustuses leiduvad asjad.

Samuti on lapsed tüüpilisele ajakirjaperele suur väärtus. Nendega ollakse väga rahul ning see öeldakse ka otse välja. Ideaalseks laste arvuks peavad ajakirjapered kahte. Ühelt poolt on see seotud pereemade karjäärihuviga. Nimelt arvatakse, et suurema lastearvu puhul oleks töölt eemal viibimise aeg karjäärile suur tagasilööök. Teisalt loobutakse järgnevatest lastest seepärast, et nendega arvatakse kaasnevat liialt suured materiaalsed loobumised teiste perekonnaliikmete jaoks.

Selleks, et saada ajakirja pere- ja kodumudeliste juurde kuuluvatest väärtustest veelgi paremat ettekujutust, oleks aga oluline uurida perest ja kodust rääkivate tekstide juurde kuuluvaid illustratsioone veelgi suuremas mahus. Seda võimaldaks visuaalne kontentanalüüs. Kvalitatiivse poole pealt võiks piltide uurimisel kasutada aga erinevate pildianalüüsi võtete elementidest kombineeritud meetodit. Segameetod võimaldaks jõuda võimalikult paljude kõnekate detailideni, mida ainult üht meetodit kasutades ei pruugi olla võimalik korraga analüüsi haarata.

SUMMARY

The title of my research is "The analysis of magazine's family and home model in home, family and women lifestyle magazines in 2003-2004". The main goal of the research was to find out which is the representation of family and home in those magazines. The magazines that belong to the sample are Pere ja Kodu, Kodukiri, Anne and Eesti Naine.

To achieve that aim, I used different study methods. At first – standardized content analysis, to find out the general qualities of typical home and family described in magazines. The next method – qualitative analysis combined with elements of Fairclough's critical discourse analysis – helped to describe the evaluation system of typical magazine family. It shows what does a typical magazine family evaluate and what does it condemn. The third method – qualitative analysis of pictures combined with elements of Kress's and van Leeuwen's visual analysis – was used on the same purpose as the previous method.

The main results of my research showed that typical magazine family is nucleusfamily. It consists of two parents and two children. The family lives in city and owns its own home – house or apartment.

The main values in typical family's evaluation system were career, private home and children. Parents' everyday job was also a hobby for them. They earned enough for convenient living and travelling as well in Estonia and in foreign countries. Typical home in magazines was nicely decorated and fulfilled completely all demands of family. Typical family loved its children very much and was really pleased with them. The ideal number of children was two.

During my research it turned out that pictures of my analysed texts are very expressive. Therefore, to get even thoroughgoing results for my research problem, it would be effective to accomplish visual content analysis in further studies.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Enn, Ü. & Korp, E. & Leppiman, A. (1999) "Lapsed, kes kõnnivad omapäi... võimalusi tööks vanemliku hoolitsuseta lastega",
<http://www.parnu.ee/raulpage/koolitus/tanavalaps.html> , vaadatud 01.05.05
2. Fairclough, N. (1989) "Language and Power" London and New York: Longman
3. Hion, E. & Lauristin, M. & Vihalemm, P. (1988) "Meie muutuv elulaad". Tallinn: Eesti Raamat
4. Hess, B. & Markson, E. & Stein, P. (2000) „Sotsioloogia“. Tallinn: Külim
5. Järve, M. "Ajakasutus läbi sooprisma Eestis ja Euroopas". Ariadne Lõng, 2003, 1/2, 21- 38
6. Kalmus, V. (2004) Masskommunikatsiooni uurimismeetodid. Loengukonspekt
7. Kasearu, K. & Kutsar, D. (2003) "Perekonna ideaalkujundid ja nende realiseerumise võimalikkus". "Millist perekonnapoliitikat me vajame?". Kutsar, D. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 88-103
8. Kivi, A. "Romantiline mees kolme lapsega". Anne, 2004, 4, 18-22
9. Kress, G. & van Leeuwen, T. (1996) "Reading images. The Grammar of Visual Design." Routledge, London
10. Kruus, T. "Säärane Mulk". Eesti Naine, 2004, 4, 10-13
11. Laanem, T. "Nääps naine poksiringis". Anne, 2004, 6, 10-14
12. Laas, A. (1998) "Feministlik perspektiiv sotsioloogias". Käsikirjaline magistritöö. Sotsioloogi osakond, Tartu Ülikool, Tartu
13. Lauk, E. (1995) "Algteadmisi teadustööst". Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
14. McQuail, D. (2003) "McQuaili massikommunikatsiooni teooria". Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
15. Narusk, A. (2000) „Kutsetöö ja perekonnaelu: tasustatud ja tasustamata töö ühitamine“. „Teel tasakaalustatud ühiskonda. Naised ja mehed Eestis“. Maimik, P. & Mänd, K. & Papp, Ü. Tallinn Eesti Vabariigi sotsiaalministeerium ja ÜRO arenguprogramm, 38-45
16. Nigul, A. (2004) "Elulaad Eestis". "Eesti elavik 21.sajandi algul. Ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest". Kalmus, V. & Lauristin, M. & Pruulmann-Vengerfeldt, P. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 83-95

17. Peeba, J. (2004) „Eesti perekonna kajastamine ajalehes Postimees aastatel 1998 ja 2003“. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu
18. Pilvre, P. (2000) „Mehed, naised ja meedia“. „Teel tasakaalustatud ühiskonda. Naised ja mehed Eestis“. Maimik, P. & Mänd, K. & Papp, Ü. Tallinn Eesti Vabariigi sotsiaalministeerium ja ÜRO arenguprogramm, 54-57
19. Põldsaar, R. “Kriitiline diskursuseanalüüs ja naisekäsitlus eesti meedias”. Ariadne Lõng, 2001, 1/2, 99-106
20. Richards, J. (2002) “Social representations of gender in the hidden curriculum of school textbooks in Estonia and England”. Käsikirjaline magistritöö. Psühholoogia osakond, Tartu Ülikool, Tartu
21. Rosengren, K.-E. (1997) ”Agency and Structure, Continuity and Change” In Lauritsin, M. & Vihalemm, P. With Rosengren, K.-E. & Weibull, L. (Eds), “Return to the Western World: Cultural and Political Perspectives on Estonian Post-Communist Transition.” Tartu: Tartu University Press, 9-24
22. Statistikaamet, Naised elukoha, sünnitatud laste arvu ja seadusliku perekonnaseisu järgi 2002. aastal. http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/varval.asp?ma=RL210&ti=NAISED+ELUKOHA%2C+S%DCNNITATUD+LASTE+ARVU+JA+SEADUSLIKU+PEREKONNASEISU+J%C4RGI%2A&path=../Database/Rahvaloendus/07Laste_arv_naistel/&search=LASTE+ARV&lang=2, Vaadatud 7. novembril 2004. aastal
23. Statistikaamet, Perekonnatuomad leibkonna koosseisu, abikaasa/vanema eri vanuses laste arvu järgi. http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/varval.asp?ma=RL522&ti=PEREKONNATUUMAD+LEIBKONN+A+KOOSSEISU%2C+ABIKAASA%2FVANEMA+MAJANDUSLIKU+AKTIIVSUSE+JA+ERI+VANUSES+LASTE+ARVU+J%C4RGI&path=../Database/Rahvaloendus_regionaalne/10Perekonnad/&search=LASTE+ARV&lang=2 , Vaadatud 7. novembril 2004. aastal
24. Statistikaamet. Perekonnatuomad leibkonna koosseisu, abikaasa/vanema majandusliku aktiivsuse ja eri vanuses laste arvu järgi. http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/varval.asp?ma=RL522&ti=PEREKONNATUUMAD+LEIBKONN+A+KOOSSEISU%2C+ABIKAASA%2FVANEMA+MAJANDUSLIKU+AKTIIVSUSE+JA+ERI+VANUSES+LASTE+ARVU+J%C4RGI&path=../Database/Rahvaloendus_regionaalne/10Perekonnad/&search=LASTE+ARV&lang=2

[ndus_regionaalne/10Perekonnad/&search=PEREKONNATUUMAD&lang=2\)](#)

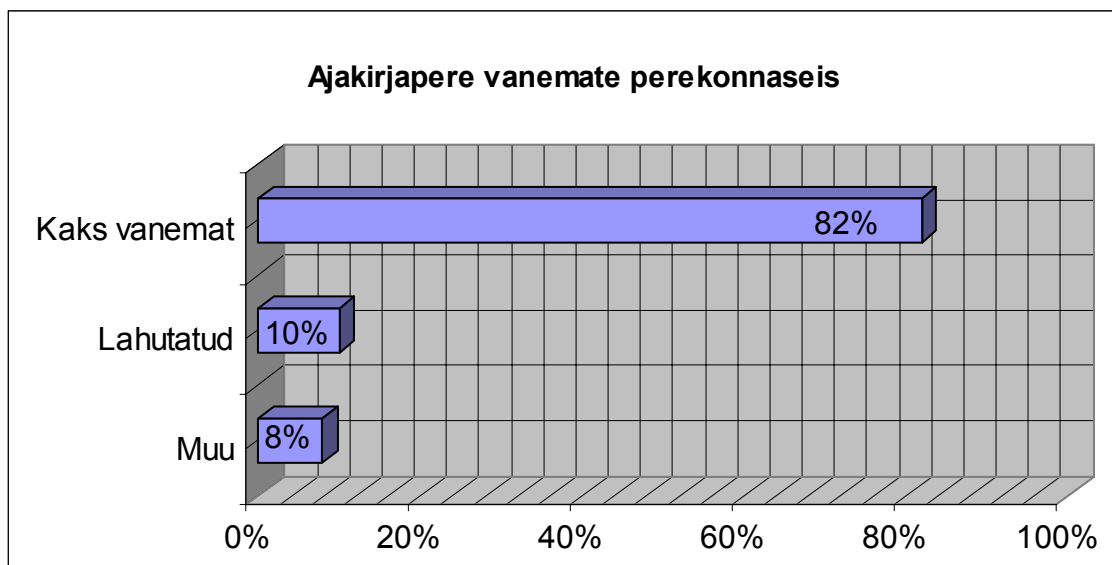
Vaadatud 29. aprillil 2005. aastal

25. Tiit, E.-M. "Eesti pere areng XX sajandi lõpus ja XXI sajandi alguses". "Millist perepoliitikat me vajame?" Kutsar, D. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 12-26
26. Väljaste, T. "Kas kasuperest on kasu?". Pere ja Kodu, 2004, 10, 12-15
27. Väljaste, T. "Kuidas elad suurpere?". Pere ja Kodu, 2004, 6, 12-15

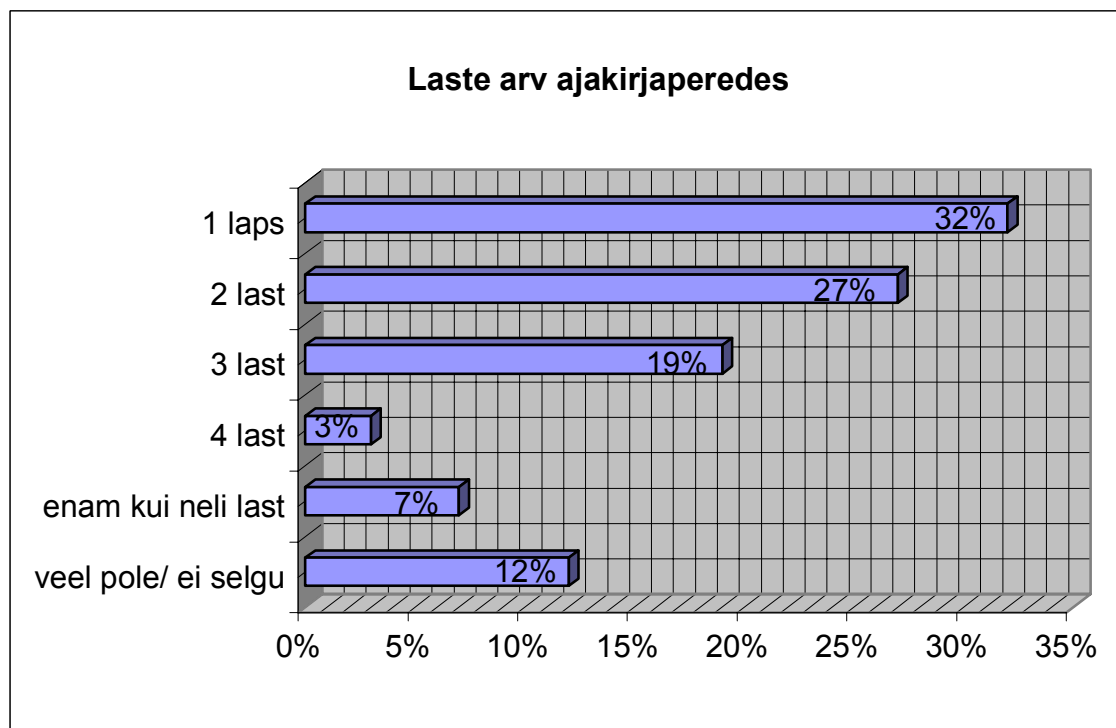

LISAD

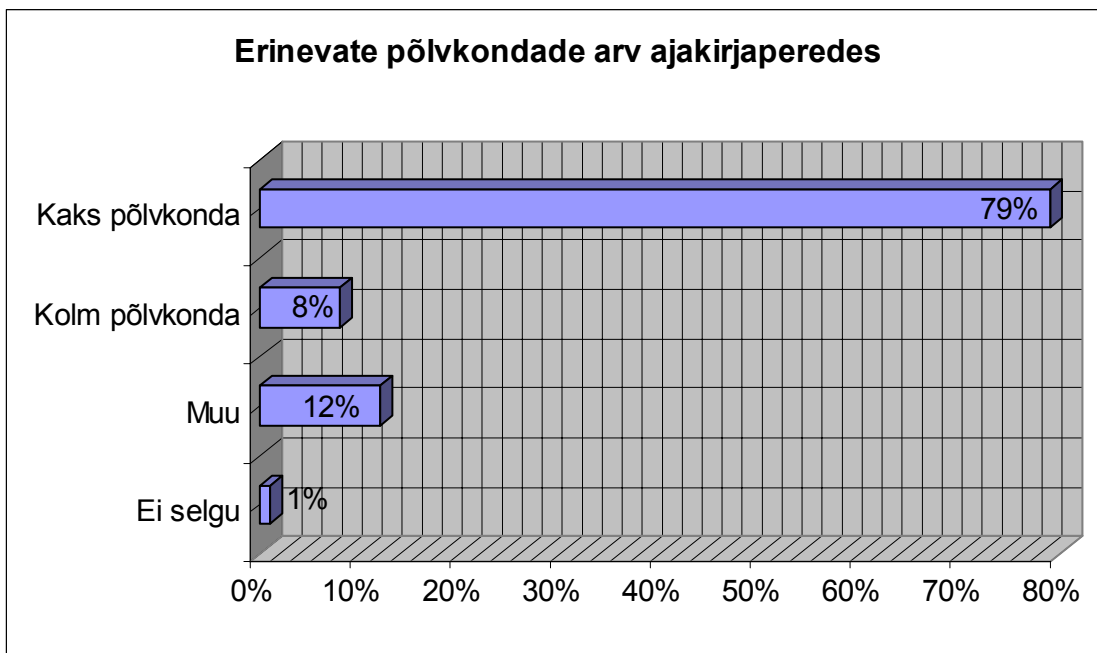
LISA 1. JOONISED

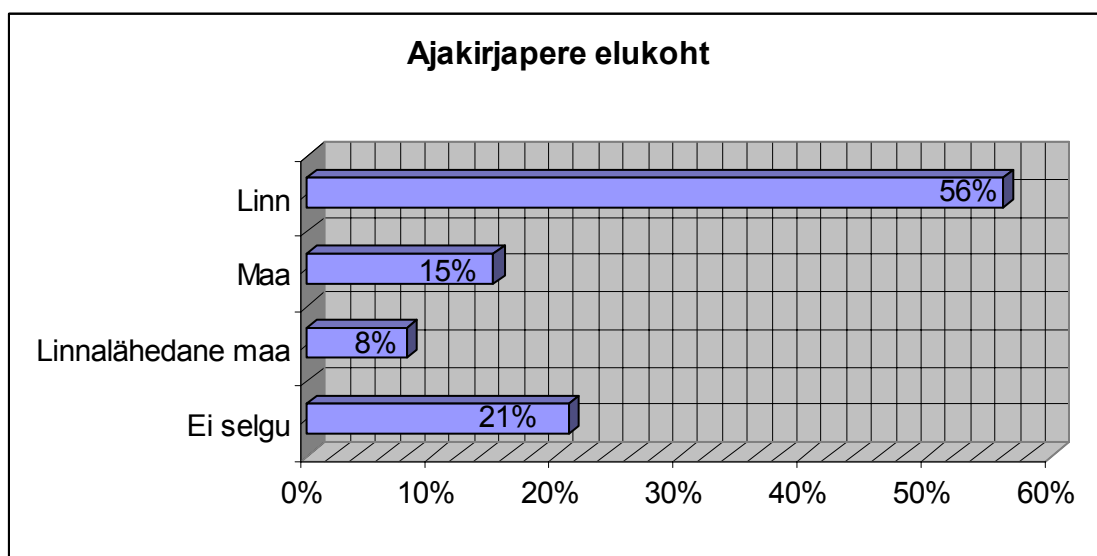
Joonis 4. Ajakirjapere vanemate perekonnaseis

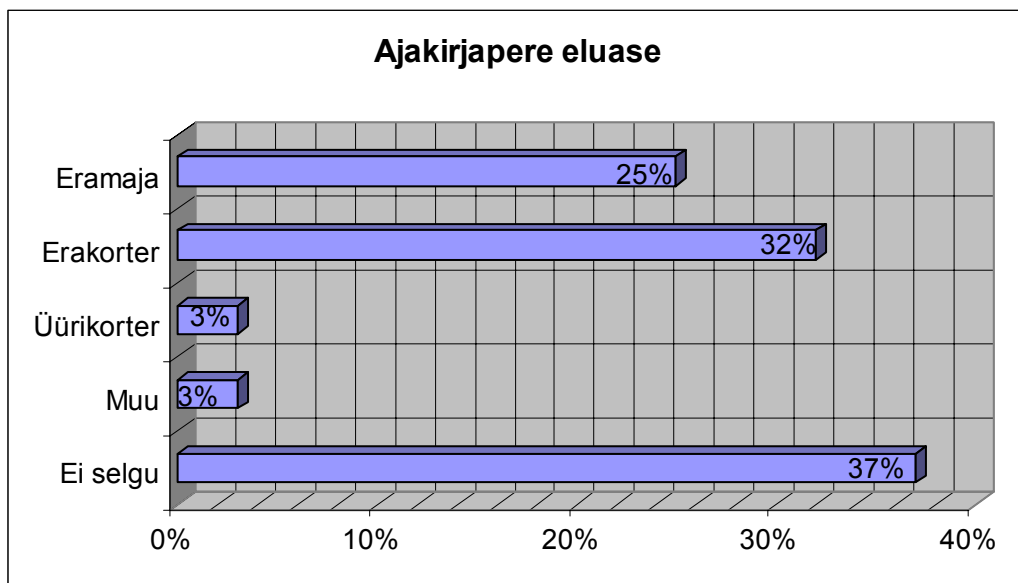
Joonis 5. Laste arv ajakirjaperedes

Joonis 6. Erinevate põlvkondade arv ajakirjaperedes

Joonis 7. Ajakirjapere elukoht

Joonis 8. Ajakirjapere eluase

Lisa 2. Pildid – “Romantiline mees kolme lapsega” 1

“Romantiline mees kolme lapsega” 1

Lisa 3. Pildid – Romantiline mees kolme lapsega 2 ja 3

“Romantiline mees kolme lapsega” 2

“Romantiline mees kolme lapsega” 3

Lisa 4. Pildid - “Nääps naine poksiringis” 1

“Nääps naine poksiringis” 1

Lisa 5. Pildid - “Nääps naine poksiringis” 2

“Nääps naine poksiringis” 2

Lisa 6. Pildid- “Säärane mulk”

Lisa 7. Pildid- “Kuidas elad suurpere?”

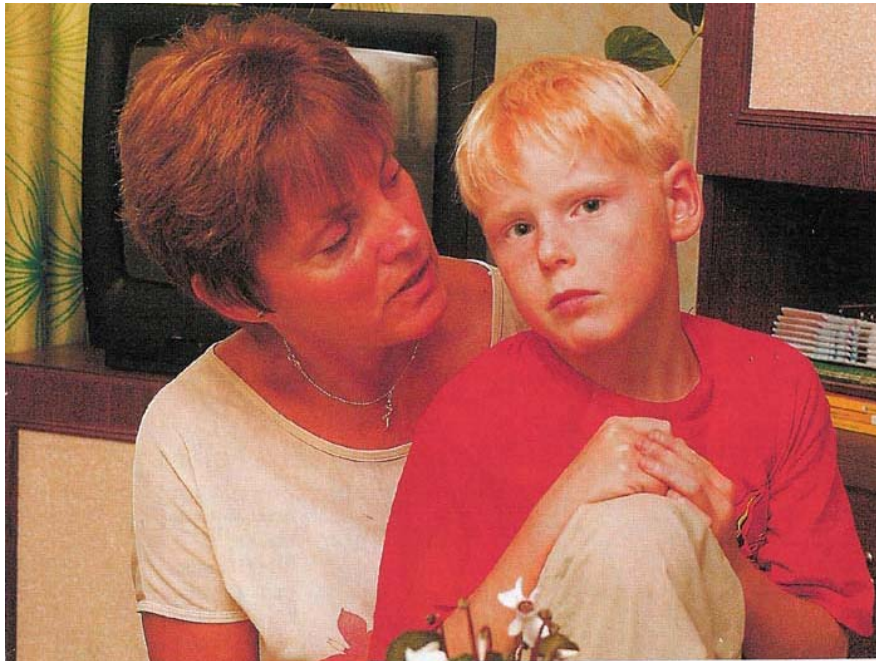
“Kuidas elad suurpere”

Lisa 8. Pildid – “Kas kasuperest on kasu?” 1

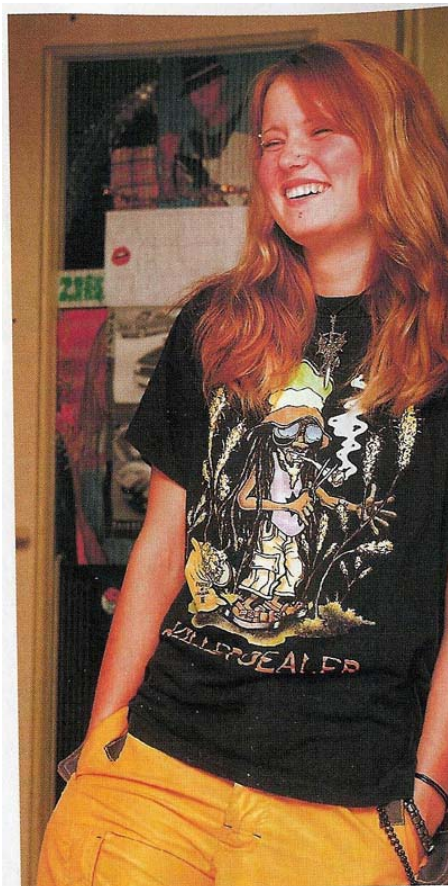

“Kas kasuperest on kasu?” 1

Lisa 9. Pildid- “Kas kasuperest on kasu?” 2 ja 3

“Kas kasuperest on kasu?”²

“Kas kasuperest on kasu?”³

Lisa 10. Kodeerimisjuhend

- **Analüüsiühikuks on üks tekst, mis räägib ühest perest ja kodust.**
- **Kui tunnust ei olnud võimalik määratleda, siis tähistas seda tabelis –**

A LOO TUNNUSED

A1 Järjekorra number

A2 Ajakiri

- 1) Kodukiri
- 2) Pere ja Kodu
- 3) Anne
- 4) Eesti Naine

A3 Ilmumise aeg

B Loo sisu

B1 Pere ja kodu puudutava teksti osakaal

- 1) -25%
- 2) 26-50%
- 3) 51-75%
- 4) 76-100%

B2 Info tüüp (Ericssoni jaotus)

- 1) Faktuaalne
- 2) Selgitav
- 3)
  - a) Kirjeldav
  - b) Väärtustav
  - c) Soovitav

B3 Põhiteema

- 1) Pere
- 2) Kodu
- 3) Töö
- 4) Elustiil
- 5) Muu

B4 Valdav alateema

- 1) Peresuhted
- 2) Kodu sisustus
- 3) Lapsed
- 4) Elatusallikad
- 5) Vaba aeg
- 6) Kodused tööd
- 7)muu

C Loo tegelased

C1 Perekonnaseis

- 1 kaks vanemat
- 2 lahutatud
- 3 muu

C2 Laste arv

- 1 0
- 2 1
- 3 2
- 4 3
- 5 4
- 6 üle nelja

C3 Ema vanus

- 1 kuni 20
- 2 21 – 30
- 3 31 – 35
- 4 36 – 40
- 5 muu

C4 Isa vanus

- 1 kuni 20
- 2 21 – 30
- 3 31 – 35
- 4 36 – 40
- 5 muu

C5 Esimese lapse vanus

- 1 kuni aasta
- 2 1 – 3 aastat
- 3 4 – 6 aastat
- 4 7 – 10
- 5 11 – 15
- 6 16 – 18
- 7 Täisealine

C6 Viimase lapse vanus

- 1 kuni aasta
- 2 1 – 3 aastat
- 3 4 – 6 aastat
- 4 7 – 10
- 5 11 – 15
- 6 16 – 18

C7 Kas peategelane on eluga rahul?

- 1 on rahul- manifestne
- 2 on rahul - latentne

- 3 pole rahul - manifestne
- 4 pole rahul - latentne

C8 Isa haridus

- 1 Kõrgharidus
- 2 Keskeriharidus
- 3 Keskhariidus
- 4 Põhiharidus
- 5 Muu

C9 Ema haridus

- 1 Kõrgharidus
- 2 Keskeriharidus
- 3 Keskhariidus
- 4 Põhiharidus
- 5 Muu

D Peategelaste elukorraldus

D1 Kes teenib leiva

- 1 Ema
- 2 Isa
- 3 Ema ja isa
- 4 muu

D2 Ema töö

- 1 Eraettevõtlus
- 2 Palgatöö
- 3 Vabakutselisis
- 4 Kodune
- 5 muu

D3 Isa töö

- 1 Eraettevõtlus
- 2 Palgatöö
- 3 Vabakutselisis
- 4 Kodune
- 5 muu

D4 Kes tegeleb lastega

- 1 Ema
- 2 Isa
- 3 Ema ja isa
- 4 Muu

D5 Kes on väikeste lastega kodus

- 1 Ema
- 2 Isa
- 3 Muu

D6 Kes teeb kodutöid?

- 1 Ema
- 2 Isa
- 3 Pigem ema
- 4 Pigem isa
- 5 Kõigil on oma ülesanne
- 6 Muu

D7 Puhkuse veetmine

- 1 Kogu perega kodus
- 2 Kogu perega kodust väljas
- 3 Vanemad ja lapsed eraldi kodust väljas
- 4 Muu

D8 Puhkuse veetmise koht

- 1 Välisriik
- 2 Eesti
- 3 Nii Eesti kui mõni välisriik

D9Ema harrastused

- 1 Sport
- 2 Teater, muusika, kino
- 3 Kunst, käsitöö,
- 4 Aiandus, kokandus
- 5 Muu
- 6 Mitu harrastust

D10 Isa harrastused

- 1 Sport
- 2 Teater, muusika, kino
- 3 Kunst, käsitöö,
- 4 Aiandus, kokandus
- 5 Muu
- 6 Mitu harrastust

D11 Laste harrastused

- 1 Sport
- 2 Teater, muusika, kino
- 3 Kunst, käsitöö,
- 4 Aiandus, kokandus
- 5 Muu
- 6 Mitu harrastust

D12 Mitu põlvkonda koos elab

- 1 2
- 2 3
- 3 Muu

E Kodu

E1 Elukoht

- 1 Maa
- 2 Linn
- 3 Linnalähedane maa

E2 Elamu

- 1 Eramaja
- 2 Erakorter
- 3 Üürikorter
- 4 Ühiselamu
- 5 Muu

E3 Mida kodu juures väärtustatakse

- 1 Hubasus – tegelasele hingelähedane koht
- 2 Stiilsus – sisustamisel on silmas peetud pigem esteetilisi kui praktilisi väärtusi
- 3 Luksuslikkus(kõrge hind)

F ELULAAD

F1 Väärtused elus

- 1 Enesekehtestamine
- 2 Hingeline tasakaal
- 3 Materiaalne kindlustatus
- 4 Lähisuhted
- 5 Muu

F2 Konsumerism

- 1 Tugev
- 2 Märkimisväärne
- 3 Nõrk
- 4 Puudub

F3 Elatusvahendite piisavus

- 1 Materiaalseid võimalusi palju
- 2 Materiaalseid võimalusi piisavalt
- 3 Materiaalseid võimalusi vähe

F4 Elulaadi tüüp

- 1 Aktiivne : a) mitmekülgsest aktiivne
b) tööle orienteeritud kultuurilembeline
c) hasartne ja meelelahutuslik
d) tehniliste harrastuste keskne
e) uue meedia ja seltsielu keskne
- 2 Passiivne: a) kodu ja traditsioonide keskne
b) kirjasõnakeskne
c) passiivne

Lisa 11. Kodeerimistabel osa 1-1

A1	A2	A3	B1	B2	B3	B4	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9
1	1	3.märts	4	3a	2	2	1	1	2	3	-	-	1	1	1
2	1	4.märts	4	3b	2	1	1	3	-	-	5	3	1	1	1
3	1	4.märts	4	3b	2	3	1	6	-	-	5	2	2	1	1
4	1	4.märts	4	3b	2	3	1	3	-	-	2	2	2	-	-
5	1	4.märts	4	3b	2	3	2	2	-	-	3	-	2	-	-
6	1	5.märts	3	2	2	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-
7	1	6.märts	3	1	2	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-
8	1	7.märts	2	3a	2	5	1	-	5	5	-	-	1	-	-
9	1	9.märts	4	3a	2	2	3	3	-	-	4	2	1	-	1
10	1	10.märts	4	3c	2	2	1	2	-	-	-	-	1	-	-
11	1	10.märts	4	3a	2	2	1	3	-	-	-	-	1	-	-
12	1	11.märts	3	3a	2	1	1	2	-	-	-	2	1	-	-
13	1	12.märts	2	3c	5	2	1	2	-	-	1	-	2	-	-
14	1	6.apr	2	3a	2	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-
15	2	1.märts	2	3a	3	1	5	4	-	4	5	2	4	1	-
16	2	3.märts	3	3a	5	3	1	4	5	5	-	5	4	1	1
17	2	1.märts	4	3a	4	1	1	6	-	-	5	3	2	1	1
18	2	2.märts	3	3a	1	4	1	2	2	2	1	-	1	1	1
19	2	3.märts	4	2	2	6	1	-	-	5	4	1	2	-	-
20	2	3.märts	4	2	2	6	1	2	-	4	3	2	2	-	-
21	2	5.märts	3	3a	1	4	1	3	2	4	4	1	2	1	1
22	2	7.märts	3	3a	3	1	1	6	5	-	7	3	2	-	1
23	2	8.märts	4	3a	1	4	1	2	-	-	1	-	2	-	1
24	2	8.märts	3	3a	5	1	1	3	4	-	3	3	2	1	1
25	2	9.märts	3	3a	1	3	1	4	3	3	4	4	1	1	1
26	2	10.märts	3	3a	1	4	1	2	3	-	3	-	3	-	1
27	2	9.apr	3	3a	1	4	1	4	3	4	5	2	2	1	1
28	2	10.apr	4	2	1	3	2	5	5	-	6	-	2	-	-
29	2	11.märts	4	2	1	3	1	3	4	4	6	5	2	1	-
30	2	1.apr	2	3a	4	1	1	3	3	4	-	-	2	-	-
31	2	2.apr	4	3a	1	1	1	2	5	4	6	5	1	1	1
32	2	4.apr	1	3a	4	1	1	2	4	6	-	-	1	1	0
33	2	5.apr	4	3a	1	3	1	3	2	6	2	2	4	1	-
34	2	6.apr	4	3a	1	3	1	6	4	5	-	2	2	1	1
35	2	6.apr	4	3a	1	-	1	6	5	5	5	2	1	-	2
36	2	6.apr	2	2	3	3	1	2	6	6	1	-	2	-	1
37	2	7.apr	4	2	1	3	1	3	2	6	1	2	3	-	-
38	2	8.apr	4	2	1	1	1	1	1	1	-	-	1	3	3
39	3	2.märts	2	3b	3	3	2	2	3	6	5	5	2	-	1

Kodeerimistabel osa 2-1

A1	A2	A3	B1	B2	B3	B4	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9
40	3	4.märts	4	3a	2	4	1	1	2	2	-	-	1	1	1
41	3	5.märts	2	1	4	3	1	2	2	-	2	-	1	1	1
42	3	6.märts	1	3a	3	1	1	2	3	-	-	-	2	-	-
43	3	10.märts	1	1	4	4	2	2	-	-	-	-	1	-	1
44	3	11.märts	3	3a	4	1	2	2	3	4	3	-	1	1	1
45	3	1.apr	1	3b	4	5	3	2	4	-	5	-	1	-	1
46	3	2.apr	2	3a	4	1	1	2	3	2	5	-	1	1	1
47	3	3.apr	2	3a	4	5	1	3	2	4	4	2	1	1	1
48	3	4.apr	4	3a	2	1	1	2	2	5	2	1	1	1	1
49	3	5.apr	2	3a	3	3	1	3	4	-	2	2	1	-	2
50	3	6.apr	2	3a	4	1	1	2	4	-	7	6	1	1	1
51	3	5.apr	4	3b	1	3	1	6	2	2	6	2	2	1	1
52	3	5.apr	2	2	4	1	2	2	4	-	5	-	2	-	1
53	3	5.apr	4	3c	1	4	2	3	5	-	6	4	1	-	1
54	3	5.apr	4	3a	4	1	2	3	4	-	5	4	1	-	1
55	3	8.apr	2	3a	3	1	1	2	4	-	2	-	1	-	1
56	3	10.apr	2	3a	4	1	1	4	5	-	5	2	1	-	1
57	3	11.apr	1	3a	4	4	1	3	4	-	7	-	1	-	1
58	3	11.apr	2	3a	4	4	1	4	-	3	1	3	1	-	-
59	3	11.apr	2	3a	4	1	1	4	-	-	7	5	1	1	1
60	3	12.apr	2	2	3	1	1	2	3	3	3	-	1	1	1
61	4	1.märts	4	3a	1	3	1	3	3	3	5	4	2	1	1
62	4	2.märts	1	3b	4	7	1	6	5	5	7	-	-	1	1
63	4	2.märts	4	3a	1	4	1	1	-	-	-	-	2	-	-
64	4	3.märts	3	2	1	4	1	3	5	5	7	-	1	-	3
65	4	5.märts	4	2	1	1	3	4	5	5	7	1	2	-	-
66	4	5.märts	4	3a	1	1	1	3	2	4	4	1	1	-	-
67	4	5.märts	1	3a	4	4	1	2	3	-	4	4	2	-	-
68	4	7.märts	4	3b	1	3	1	4	2	3	4	2	4	-	1
69	4	7.märts	4	3b	1	3	1	4	3	5	-	-	4	-	1
70	4	8.märts	1	3a	4	4	1	3	3	5	5	3	2	1	1
71	4	9.märts	4	3a	1	3	1	5	3	-	5	2	3	-	-
72	4	9.märts	4	3b	1	3	1	5	5	-	5	4	1	-	-
73	4	10.märts	3	3a	1	4	1	4	6	-	7	-	1	-	1
74	4	10.märts	1	2	3	7	1	3	5	-	7	-	1	1	1
75	4	10.märts	1	2	3	4	1	3	4	-	4	4	2	-	1
76	4	11.märts	1	3a	4	7	1	3	5	5	7	5	2	1	-
77	4	11.märts	4	3b	1	3	3	3	4	-	6	1	4	-	3
78	4	11.märts	4	3b	1	3	1	4	5	-	-	-	4	-	1
79	4	12.märts	4	1	4	3	1	4	-	-	4	4	2	-	-

Kodeerimistabel osa 3-1

A1	A2	A3	B1	B2	B3	B4	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9
80	4	2.apr	4	3a	1	1	1	2	2	2	1	-	2	1	1
81	4	2.apr	4	3a	1	4	1	4	2	3	4	2	2	1	1
82	4	4.apr	1	3b	4	7	3	2	6	5	6	-	2	1	1
83	4	6.apr	4	2	4	5	1	3	4	4	6	5	2	-	-
84	4	6.apr	4	2	1	5	1	3	5	5	-	-	2	-	-
85	4	6.apr	4	3a	1	7	1	4	5	5	7	5	2	-	-
86	4	9.apr	1	3a	4	5	1	2	3	5	5	-	2	1	1
87	4	9.apr	4	3a	1	3	1	2	4	3	1	-	1	-	-
88	4	9.apr	4	3a	1	3	1	4	5	5	7	2	1	-	-
89	4	9.apr	4	3a	1	5	2	4	5	6	7	1	2	-	-
90	4	10.apr	4	2	1	1	3	2	2	6	1	-	1	-	2
91	4	10.apr	4	2	1	1	3	2	2	6	3	-	2	-	-

Kodeerimistabel osa 1-2

A1	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	E1	E2	E3	F1	F2	F3	F4
1	3	2	2	-	-	5	-	-	2	2	-	3	2	2	2	1	1	1	1b
2	3	1	1	1	-	5	-	3	2	3	2	1	2	2	1	2	3	2	1b
3	3	2	3	3	-	5	1	2	3	3	2	1	3	2	1	4	3	2	2a
4	-	-	-	3	-	5	-	-	3	3	6	1	-	1	1	2	3	2	3a
5	3	2	2	1	-	5	-	-	3	-	3	1	2	2	1	-	2	2	1b
6	3	1	1	-	-	-	1	2	3	3	-	3	2	1	2	4	2	2	1b
7	3	2	1	-	-	5	1	2	3	4	-	1	1	1	2	2	2	1	2a
8	2	-	1	-	-	5	3	3	3	3	-	3	1	1	2	3	1	1	2a
9	1	2	-	-	-	1	-	2	3	-	-	1	-	1	2	2	1	1	1b
10	-	-	-	1	1	1	-	2	3	-	-	1	-	1	2	2	1	1	2a
11	3	1	1	-	-	5	-	-	3	3	-	1	2	2	2	2	2	1	1b
12	2	2	1	3	-	-	3	1	4	3	-	1	2	2	3	1	1	1	2a
13	3	1	2	-	-	1	-	1	3	2	-	1	-	2	1	2	1	1	2a
14	-	1	-	3	-	-	-	-	3	-	-	1	3	1	2	2	1	1	1b
15	2	2	2	1	-	-	1	-	-	5	5	1	2	2	5	1	-	2	1b
16	1	2	3	3	2	-	-	2	-	2	2	1	2	2	-	4	-	3	1b
17	3	2	2	3	-	5	-	-	3	-	2	1	2	2	2	2	-	2	1a
18	2	4	5	3	1	5	-	-	2	3	-	1	2	2	5	2	4	3	2a
19	-	2	-	3	2	5	-	-	-	-	-	1	-	1	5	4	-	2	2a
20	2	2	1	3	-	5	-	-	-	-	-	1	2	2	-	4	-	2	1b
21	3	2	1	3	1	1	1	-	3	3	-	1	1	1	1	2	-	1	1b
22	3	1	1	1	1	-	-	2	2	1	1	1	2	1	5	4	-	1	1b
23	1	2	-	3	2	2	-	2	2	2	-	1	3	2	5	4	2	3	1b
24	3	3	2	3	1	-	3	-	3	1	-	1	2	2	-	2	-	2	1b
25	3	2	2	3	-	-	-	2	-	-	-	1	3	1	4	4	3	3	1b
26	2	-	-	3	1	5	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	2	1	1b
27	2	-	3	1	1	-	1	3	1	2	-	1	2	2	-	4	-	1	1b
28	4	4	-	1	1	-	2	2	-	-	-	1	3	2	5	4	-	3	2a
29	3	-	-	3	4	5	-	-	-	2	-	1	2	-	5	4	-	-	-
30	3	1	2	-	4	-	-	3	1	2	-	1	-	-	5	2	-	2	1b
31	3	2	2	3	4	-	2	-	-	1	-	1	-	-	5	4	-	2	1a
32	-	1	1	-	4	-	-	3	5	-	-	1	-	-	5	2	-	1	1b
33	3	-	-	3	1	5	-	-	6	2	-	1	2	2	5	4	3	2	1b
34	3	-	2	5	4	5	2	1	-	-	2	1	1	1	1	4	3	2	1b
35	1	-	4	-	4	5	-	2	-	-	-	1	2	2	4	4	-	3	2a
36	3	2	-	3	1	5	5	-	-	-	-	1	4	6	5	1	-	2	1b
37	-	-	-	1	1	-	5	-	-	-	-	3	2	1	5	2	-	-	2a
38	4	5	5	-	-	6	5	2	-	1	2	1	-	3	4	4	-	1	1b
39	1	3	-	1	-	5	3	2	3	-	3	1	2	3	4	2	-	3	1b

Kodeerimistabel osa 2-2

A1	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	E1	E2	E3	F1	F2	F3	F4
40	3	2	2	-	-	5	-	1	6	6	-	1	2	2	2	1	1	1	1a
41	3	2	1	3	1	5	-	-	2	2	-	1	2	-	-	1	1	1	1b
42	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	1	1	1	1b
43	1	1	-	-	-	-	-	3	3	-	-	2	2	1	-	1	2	1	1b
44	2	2	1	1	1	-	-	-	2	-	2	1	2	1	2	1	2	1	1b
45	1	2	-	-	-	-	3	3	4	-	4	2	2	2	4	2	3	2	1b
46	3	2	2	1	1	-	3	1	2	2	-	1	2	2	2	1	1	1	1b
47	3	1	1	3	2	5	1	2	3	5	-	2	1	1	4	2	-	1	1b
48	3	2	2	3	1	5	2	2	2	2	-	1	2	1	2	4	2	1	1b
49	3	2	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	2	2	-	2	-	2	1b
50	3	1	1	3	-	5	-	-	1	2	-	1	2	2	2	1	1	1	1b
51	2	-	2	3	1	5	-	2	5	-	-	1	1	1	1	4	3	2	2a
52	1	2	-	1	-	-	-	2	3	-	5	2	2	2	4	1	3	3	1b
53	1	2	-	1	-	5	-	3	1	1	1	2	-	-	4	1	3	1	1b
54	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	2	-	1	3	1	1b
55	1	2	-	4	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	1	-	1	1b
56	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	5	1	2	-	2	1b
57	5	3	-	-	-	-	3	3	2	2	-	1	2	-	-	2	-	2	1b
58	3	1	1	3	1	-	-	3	3	3	-	1	1	1	1	2	-	2	2a
59	3	3	3	3	2	-	1	2	3	3	3	1	-	-	-	2	-	2	1b
60	3	2	2	3	3	5	-	3	2	2	5	1	2	2	4	2	-	2	1a
61	2	4	3	3	1	3	-	2	3	5	2	-	1	2	5	4	-	2	2a
62	3	-	2	5	4	-	-	2	-	-	-	3	2	5	4	2	-	1	1b
63	3	2	-	-	-	1	-	2	5	2	-	3	2	2	1	4	-	2	1b
64	4	1	1	3	4	-	3	-	1	1	-	3	1	-	4	4	-	2	1b
65	3	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	2	-	3	2a
66	3	-	1	4	3	-	-	2	3	-	-	2	1	1	5	4	-	2	2a
67	1	2	-	1	4	-	-	-	2	-	1	1	2	-	4	4	-	2	1b
68	2	4	-	1	1	1	-	2	5	-	-	1	1	-	-	2	-	2	1b
69	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	4	-	3	2a
70	3	2	2	3	4	-	-	2	2	2	-	1	2	-	-	4	1	1	1b
71	3	2	-	3	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	4	2	1	1b
72	2	-	4	3	6	1	-	2	-	-	2	1	2	-	-	1	-	2	1b
73	3	2	2	1	1	-	-	2	5	-	5	3	2	-	-	1	-	1	1b
74	3	2	2	5	5	-	-	-	4	-	-	3	2	-	-	2	-	2	1b
75	5	2	-	5	4	-	-	-	4	-	-	1	2	-	-	1	-	1	1b
76	5	-	2	5	4	-	-	2	-	2	-	1	3	1	1	2	2	2	1b
77	3	2	-	1	1	-	-	3	5	-	-	1	-	-	-	2	2	2	1b
78	5	2	-	1	1	-	-	-	5	-	-	1	-	-	-	2	-	2	1b
79	5	-	3	2	4	5	-	-	-	-	2	1	2	2	4	2	-	-	2a

Kodeerimistabel osa 3-2

A1	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	E1	E2	E3	F1	F2	F3	F4
80	3	3	2	5	4	-	-	2	2	2	-	1	2	3	1	1	2	1	1b
81	3	2	2	5	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	4	2	1	1b
82	2	3	2	4	4	-	-	3	-	2	2	1	-	-	-	1	2	2	1b
83	3	-	-	3	4	-	3	1	-	-	2	1	-	-	-	1	1	1	1a
84	5	-	-	5	4	-	3	1	1	1	1	1	2	-	-	2	1	1	1a
85	2	1	1	1	4	5	-	1	-	-	2	1	1	1	1	1	1	1	1b
86	3	2	2	5	4	-	3	3	6	-	5	1	2	-	-	4	-	-	1a
87	5	-	-	3	4	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	4	-	2	2a
88	5	-	-	5	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	1	1a
89	1	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	2	-	2	-
90	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	2	1b
91	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	3	1	-	4	4	-	3	-